Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ANTHONYJA COLLINSA
od 16. veljače 2023. [1]

Spojeni predmeti C-38/21, C-47/21 i C-232/21

VK
protiv
BMW Bank GmbH (C-38/21)
i
F. F.
protiv
C. Bank AG (C-47/21)
i
CR,
AY,
ML,
BQ
protiv
Volkswagen Bank GmbH,
Audi Bank (C-232/21)

(zahtjevi za prethodnu odluku koje je uputio Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Ugovor o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži – Ugovor o kreditu za kupnju rabljenog motornog vozila – Direktiva 2002/65/EZ – Direktiva 2008/48/EZ – Direktiva 2011/83/EU – Pojmovi ‚ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija' i ‚ugovor na daljinu' – Sudjelovanje posrednika u pripremi ugovora – Izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora kada je riječ o pružanju usluga iznajmljivanja automobila – Nepostojanje izravnog horizontalnog učinka direktive – Obveze u pogledu informacija koje se moraju navesti u ugovoru – Pretpostavka prema kojoj se upotrebom zakonskog obrasca ispunjava obveza informiranja – Pravo na povlačenje iz ugovora – Početak tijeka roka za povlačenje kada su informacije nepotpune ili netočne – Zlouporaba prava na povlačenje – Obveza prethodnog povrata robe"

[1] Izvorni jezik: engleski

Sadržaj

I. Uvod . . . 3

II. Pravni okvir . . . 3

A. Pravo Europske unije . . . 3

1. Direktiva 2002/65 . . . 3

2. Direktiva 2008/48 . . . 4

3. Direktiva 2011/83 . . . 7

B. Njemačko pravo . . . 10

1. Građanski zakonik . . . 10

2. EGBGB . . . 15

III. Glavni postupak i prethodna pitanja . . . 16

A. Predmet C-38/21 . . . 16

B. Predmet C-47/21 . . . 23

C. Predmet C-232/21 . . . 27

IV. Postupak pred Sudom . . . 29

V. Analiza . . . 30

A. Predmet C-38/21 . . . 30

1. Prvo pitanje u predmetu C-38/21 . . . 30

2. Šesto pitanje u predmetu C-38/21 . . . 34

3. Sedmo pitanje u predmetu C-38/21 . . . 35

4. Osmo pitanje u predmetu C-38/21 . . . 36

5. Međuzaključak . . . 37

B. Predmeti C-47/21 i C-232/21 . . . 37

1. Prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 . . . 37

2. Drugo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 . . . 40

3. Četvrto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 . . . 41

4. Peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 44

VI. Zaključak 45

I. Uvod

1. Ovi zahtjevi za prethodnu odluku koje je uputio Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu, Njemačka) pojavili su se u kontekstu sporova između potrošača i financijskih institucija povezanih s proizvođačima motornih vozila. Predmeti koje razmatra sud koji je uputio zahtjev otvaraju pitanja u pogledu valjanosti povlačenja potrošača iz, u jednom predmetu, ugovora o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži i, u ostalim predmetima, ugovora o kreditu namijenjenih financiranju kupnje rabljenog motornog vozila.

2. Pitanja koja će se u ovom mišljenju razmatrati u skladu sa zahtjevom Suda uključuju, kao prvo, prirodu ugovora u leasingu koji se temelji na kilometraži s obzirom na Direktivu 2002/65/EZ[2], Direktivu 2008/48/EZ[3] i Direktivu 2011/83/EU[4]. U tom se kontekstu od Suda usto traži da protumači pojmove „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija" i „ugovor na daljinu" u smislu Direktive 2011/83 te da odluči o mogućoj primjeni izuzeća od prava na povlačenje koje je predviđeno potonjom direktivom. Kao drugo, Sud se poziva da presudi o trima aspektima obveze vjerovnika na temelju Direktive 2008/48 da potrošačima pruže informacije o, među ostalim, pravu na povlačenje iz ugovora. To su: usklađenost s tom direktivom nacionalnog zakonodavstva koje predviđa pravnu pretpostavku prema kojoj se upotrebom obrasca utvrđenog u nacionalnom zakonodavstvu (u daljnjem tekstu: zakonski obrazac) ispunjava obveza informiranja; posljedice pružanja netočnih ili nepotpunih informacija za početak tijeka roka za povlačenje iz ugovora i mogućnost vjerovnika da ističe da je potrošač zlouporabio pravo na povlačenje iz ugovora. Kao treće, od Suda se traži da odluči jesu li određene posljedice koje nacionalno pravo pripisuje povlačenju iz ugovora o kreditu, povezanog s kupoprodajnim ugovorom, u skladu s načelom djelotvornosti prava Unije.

II. Pravni okvir

A. Pravo Europske unije

1. Direktiva 2002/65

3. Cilj Direktive 2002/65 u njezinu je članku 1. stavku 1. opisan kao „usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u vezi s trgovanjem na daljinu financijskim uslugama za potrošače".

[2] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o trgovanju na daljinu financijskim uslugama koje su namijenjene potrošačima i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i 98/27/EZ (SL 2002., L 271, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 102.)

[3] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravak SL 2014., L 283, str. 66.)

[4] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL 2011., L 304, str. 64.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 260.)

4. U članku 2. točki (a) Direktive 2002/65 „ugovor na daljinu” je definiran kao „svaki ugovor o financijskim uslugama sklopljen između dobavljača i potrošača u okviru organizirane prodaje na daljinu ili sustava pružanja usluga dobavljača koji, za potrebe tog ugovora, isključivo koristi jedno ili više sredstava daljinske komunikacije do trenutka i uključujući trenutak kada je ugovor sklopljen”. Prema članku 2. točki (b) te direktive, „financijska usluga” je „svaka usluga koja ima prirodu bankovne, kreditne ili osiguravajuće usluge, usluge osobne mirovine, ulaganja ili plaćanja”.

5. Članak 6. stavak 1. Direktive 2002/65 među ostalim propisuje da „[d]ržave članice osiguravaju da potrošač ima na raspolaganju 14 kalendarskih dana za odustajanje od ugovora bez kazne i bez navođenja razloga”.

2. Direktiva 2008/48

6. U uvodnim izjavama 9., 10., 12., 30. i 31. Direktive 2008/48 navedeno je sljedeće:

„(9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i stvaranja istinskog unutarnjeg tržišta [i stvorilo istinsko unutarnje tržište]. Stoga državama članicama ne bi trebalo dopustiti zadržavanje ni uvođenje nacionalnih odredaba drugačijih od onih utvrđenih u ovoj Direktivi. Međutim, takvo bi ograničenje trebalo primjenjivati samo u slučajevima kada postoje odredbe usklađene s ovom Direktivom [odredbe usklađene ovom Direktivom]. Kada ne postoje tako usklađene odredbe, države članice trebale bi slobodno odlučiti hoće li zadržati ili uvesti nacionalno zakonodavstvo. U skladu s tim, države članice mogu, primjerice, zadržati ili uvesti nove nacionalne odredbe o solidarnoj odgovornosti prodavača ili pružatelja usluga i vjerovnika. Drugi primjer te mogućnosti za države članice moglo bi biti zadržavanje ili uvođenje novih nacionalnih odredaba o otkazivanju ugovora o prodaji proizvoda ili pružanju usluga ako potrošač ostvaruje svoje pravo da se povuče iz ugovora o kreditu. […]

(10) Definicije sadržane u ovoj Direktivi određuju opseg usklađivanja. Obveza država članica da provedu odredbe ove Direktive trebala bi stoga biti ograničena na opseg određen tim definicijama. Međutim, ova Direktiva ne bi trebala dovoditi u pitanje primjenu od strane država članica, u skladu s pravom Zajednice, odredaba ove Direktive na područja koja nisu obuhvaćena njezinim područjem primjene. Tako bi država članica mogla zadržati ili uvesti novo nacionalno zakonodavstvo koje odgovara odredbama ove Direktive ili određenim odredbama o ugovorima o kreditu izvan područja primjene ove Direktive […]

[…]

(12) Ugovori za pružanje usluga na trajnoj osnovi ili isporuku proizvoda iste vrste kada potrošač za njih plaća u obliku mjesečnih obroka dok njihova isporuka odnosno pružanje traje mogu se dosta razlikovati, u pogledu interesa uključenih ugovornih strana i modalitetâ i učinkovitosti transakcija, od ugovora o kreditu obuhvaćenih ovom Direktivom. Stoga bi trebalo razjasniti da se takvi ugovori ne smatraju ugovorima o kreditu za potrebe ove Direktive. […]

[…]

(30) Ovom se Direktivom ne uređuju pitanja ugovornog prava o valjanosti ugovora o kreditu. Stoga, u tom području države članice smiju zadržati ili uvoditi nove nacionalne odredbe koje su u skladu s pravom Zajednice. […]

(31) S ciljem omogućavanja potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, isti bi trebao sadržavati sve potrebne informacije u jasnom i sažetom obliku.

[…]”

7. Svrha Direktive 2008/48 u njezinu je članku 1. opisana kao „usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite”. Direktiva 2008/48 primjenjuje se, kako je predviđeno u njezinu članku 2. stavku 1., na ugovore u kreditu. U njezinu se članku 2. stavku 2. točki (d) pak navodi da se ona ne primjenjuje na „ugovore o najmu ili *leasingu* u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje obveza kupnje predmeta ugovora; smatra se da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik”.

8. U članku 3. Direktive 2008/48 definirani su neki pojmovi koji se koriste u toj direktivi, uključujući:

„(c) ‚ugovor o kreditu’ znači ugovor u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma ili slične financijske nagodbe, izuzev ugovora o trajnom pružanju usluge ili isporuke proizvoda iste vrste kada potrošač plaća za takve usluge ili proizvode tijekom cjelokupne njihove isporuke u obliku mjesečnih obroka;

[…]

(n) ‚povezani ugovor o kreditu’ znači ugovor o kreditu u kojem

i. predmetni kredit služi isključivo za financiranje ugovora o isporuci specifičnih proizvoda ili o pružanju specifičnih usluga; i

ii. ta dva ugovora čine, s objektivne točke gledišta, komercijalnu jedinicu; smatra se da postoji komercijalna jedinica kada dobavljač proizvoda ili pružatelj usluga sam financira kredit za potrošača ili, ako ga financira neka treća strana, kada se vjerovnik koristi uslugama dobavljača proizvoda ili pružatelja usluga u vezi sa sklapanjem ili sastavljanjem ugovora o kreditu ili kada su u ugovoru o kreditu izričito specificirani specifični proizvodi ili pružanje specifičnih usluga.”

9. Članak 10. Direktive 2008/48, naslovljen „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, u stavku 2. među ostalim propisuje sljedeće:

„Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[…]

(l) kamatnu stopu koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata, kako je primjenljiva u trenutku sklapanja ugovora o kreditu i mjere za njezinu prilagodbu te, prema potrebi, sve druge eventualne pristojbe koje se moraju platiti zbog neispunjavanja obveze plaćanja;

[…]

(p) postojanje ili nepostojanje prava na povlačenje iz ugovora o kreditu, razdoblje tijekom kojeg se to pravo može ostvarivati i druge uvjete koji uređuju njegovo ostvarivanje, uključujući i informacije koje se odnose na obvezu potrošača da plati glavnicu nakon povlačenja tranše i kamate u skladu s člankom 14. stavkom 3. točkom (b) i iznos kamata koji se plaća dnevno;

[…]

(r) pravo na prijevremenu otplatu, postupak prijevremene otplate, kao i, prema potrebi, informacije o pravu vjerovnika na kompenzaciju i način na koji će se utvrđivati ta kompenzacija;

[…]

(t) postoji li ili ne izvansudska pritužba i mehanizam obeštećenja za potrošače te, ako je takav slučaj, metode pristupa njima;

[…]”

10. Članak 14. Direktive 2008/48, naslovljen „Pravo na povlačenje iz ugovora”, predviđa sljedeće:

„1. Potrošač ima rok od 14 kalendarskih dana u kojem se može povući iz ugovora o kreditu bez navođenja bilo kakvog razloga.

Rok povlačenja počinje

(a) ili od dana sklapanja ugovora o kreditu; ili

(b) od dana na koji potrošač primi uvjete ugovora i informacije u skladu s člankom 10. ako je taj dan kasniji od dana iz točke (a) ovog podstavka.

[…]

3. Ako potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora, on:

(a) s ciljem valjanosti povlačenja prije isteka roka iz stavka 1., obavješćuje vjerovnika o tome u skladu s informacijama koje mu je pružio vjerovnik prema članku 10. stavku 2. točki (p) na način koji se može dokazati u skladu s nacionalnim pravom. Smatra se da je rok poštovan ako se ta obavijest, ako je na papiru ili nekom drugom trajnom mediju koji je dostupan vjerovniku, pošalje prije isteka tog roka; i

(b) plaća vjerovniku glavnicu i kamatu na tu glavnicu od dana povlačenja novca na temelju ugovora o kreditu do datuma otplate glavnice bez ikakve odgode i ne kasnije od 30 kalendarskih dana nakon što je vjerovniku poslao obavijest o povlačenju iz ugovora. Kamata se obračunava na temelju dogovorene stope zaduživanja. Vjerovnik nema pravo na drugu kompenzaciju od strane potrošača u slučaju povlačenja iz ugovora, osim kompenzacije za jednokratne pristojbe koje vjerovnik plaća javnom upravnom tijelu.

[…]”

11. Prema članku 15. Direktive 2008/48, naslovljenom „Povezani ugovor o kreditu”:

„1. Kada potrošač ostvaruje pravo na povlačenje iz ugovora, na temelju prava Zajednice, u odnosu na ugovor o isporuci proizvoda ili usluga, njega više ne obvezuje povezani ugovor o kreditu.

[…]

3. Ovaj članak ne dovodi u pitanje bilo kakva nacionalna pravila prema kojima je vjerovnik solidarno odgovoran u pogledu svih pritužbi koje bi potrošač mogao imati protiv dobavljača ako se ugovorom o kreditu financira kupnja proizvoda ili usluga od dobavljača.”

12. Članak 22. Direktive 2008/48, naslovljen „Usklađivanje i imperativna narav ove Direktive”, u stavku 1. predviđa:

„Ako ova Direktiva sadrži usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih ovom Direktivom.”

3. Direktiva 2011/83

13. U uvodnim izjavama 2., 16., 20., 22. i 49. Direktive 2011/83 navedeno je sljedeće:

„(2) […] Ovom bi Direktivom stoga trebalo utvrditi standardna pravila za zajedničke aspekte ugovora sklopljenih na daljinu i ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija udaljavajući se od pristupa minimalnog usklađivanja iz ranijih direktiva, ali istodobno dozvoljavajući državama članicama da u odnosu na neke aspekte zadrže ili donesu nacionalna pravila.

[…]

(16) Ova Direktiva ne bi trebala imati učinak na nacionalne zakone o pravnom zastupanju, kao što su pravila koja se odnose na osobu koja djeluje u ime trgovca ili za njegov račun (kao što su posrednik ili skrbnik). Države članice trebale bi ostati nadležne u tom području. […]

[…]

(20) Definicijom ugovora na daljinu trebalo bi se obuhvatiti sve slučajeve u kojima se ugovor između trgovca i potrošača sklapa na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije (kao što je narudžba poštom, Internetom, telefonom ili telefaksom) do, uključno, vremena kad se ugovor sklapa. Tom bi se definicijom trebalo obuhvatiti i situacije u kojima potrošač dolazi u poslovne prostorije isključivo u svrhu prikupljanja informacija o robi ili uslugama, a o ugovoru na daljinu pregovara i sklapa ga naknadno. Suprotno tomu, ugovor o kojem se pregovara u poslovnim prostorijama trgovca, a konačno se sklapa daljinskom komunikacijom, ne bi trebalo smatrati ugovorom na daljinu. […] Pojmom organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu trebalo bi obuhvatiti one sustave koje nudi treća strana koja nije trgovac, ali koje trgovac upotrebljava, primjerice *online* platformu. Njima, međutim, ne bi trebalo obuhvatiti slučajeve kad internetske stranice nude samo informaciju o trgovcu, njegovoj robi i/ili uslugama i njegove podatke za kontakt.

[…]

(22) Poslovne bi prostorije trebale uključivati objekte bez obzira na njihov oblik (primjerice, dućane, štandove ili kamione) koji trgovcu služe kao trajno ili uobičajeno mjesto obavljanja posla. Štandove na tržnicama i sajmovima trebalo bi smatrati poslovnim prostorijama ako ispunjavaju taj uvjet. […] Poslovne prostorije osobe koja djeluje u ime ili za račun trgovca kako je definiran u ovoj Direktivi trebalo bi smatrati poslovnim prostorijama u smislu ove Direktive.

[…]

(49) I za ugovore na daljinu i za ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija potrebna su određena izuzeća od prava odustajanja. […] Odobravanje prava odustajanja potrošaču može biti neprimjereno i u slučaju određenih usluga kad sklapanje ugovora podrazumijeva čuvanje smještajnog kapaciteta koji, kad bi pravo odustajanja bilo ostvareno, trgovcu može biti teško popuniti. Primjer za to je slučaj rezervacija u hotelima ili kod drugih kuća za odmor ili u slučaju kulturnih ili sportskih događaja.”

14. U članku 1. Direktive 2011/83, naslovljenom „Predmet”, navodi se da je svrha te direktive „doprinijeti pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta usklađivanjem određenih aspekata zakona i drugih propisa u državama članicama o ugovorima koji se sklapaju između potrošača i trgovaca, postižući visoku razinu zaštite potrošača”.

15. Članak 2. Direktive 2011/83, naslovljen „Definicije”, glasi:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

(2) ‚trgovac’ znači svaka fizička ili pravna osoba, neovisno o tome je li u privatnom ili javnom vlasništvu, koja u vezi s ugovorima obuhvaćenim ovom Direktivom djeluje, uključujući i preko drugih osoba koje djeluju u njezino ime ili za njezin račun, u svrhe povezane sa svojom trgovačkom, poslovnom, obrtničkom ili profesionalnom djelatnošću;

[…]

(6) ‚ugovor o uslugama’ znači svaki ugovor osim kupoprodajnog ugovora prema kojem trgovac isporučuje ili se obvezuje isporučiti uslugu potrošaču, uključujući digitalnu uslugu;

(7) ‚ugovor na daljinu’ znači ugovor sklopljen između trgovca i potrošača na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu bez istovremene fizičke prisutnosti trgovca i potrošača, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije do, uključno, trenutka u kojem se sklapa ugovor;

(8) ‚ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija’ znači ugovor između trgovca i potrošača:

(a) sklopljen u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca;

(b) za koji je potrošač dao ponudu u istim okolnostima kao što su okolnosti iz točke (a);

(c) sklopljen u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije odmah nakon što je s potrošačem osobno i pojedinačno stupljeno u vezu na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača; ili

[…]

(9) ‚poslovna prostorija' znači:

(a) svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi; ili

(b) svaka pokretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na uobičajenoj osnovi;

[…]

(12) ‚financijska usluga' znači svaka usluga bankovne, kreditne, osiguravajuće, osobno mirovinske, investicijske ili platežne naravi;

[…]

(15) ‚popratni ugovor' znači ugovor kojim potrošač stječe robu ili usluge koje se odnose na ugovor na daljinu ili ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija i u kojem tu robu isporučuje ili te usluge pruža trgovac ili treća strana na temelju dogovora između te treće strane i trgovca."

16. Direktiva 2011/83, kako je predviđeno u njezinu članku 3. stavku 1., primjenjuje se, pod uvjetima i u mjeri određenoj u njezinim odredbama, na svaki ugovor sklopljen između trgovca i potrošača. U skladu s njezinim člankom 3. stavkom 3. točkom (d), ta se direktiva ne primjenjuje na ugovore za financijske usluge.

17. Članak 6. Direktive 2011/83, naslovljen „Obveze informiranja kod ugovora na daljinu i ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija", u stavku 1. predviđa:

„Prije nego što ugovor na daljinu ili ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija ili bilo koja odgovarajuća ponuda postanu obvezujući za potrošača, trgovac na jasan i razumljiv način pruža kupcu sljedeće informacije:

[…]

(h) kada postoji pravo odustajanja, uvjete, istek roka i postupke za ostvarivanje toga prava u skladu s člankom 11. stavkom 1. kao i uzorak obrasca za odustajanje određen u Prilogu I.(B);

[…]"

18. Članak 9. Direktive 2011/83, naslovljen „Pravo odustajanja", u stavcima 1. i 2. propisuje:

„1. Osim kad se primjenjuju izuzeci predviđeni u članku 16., potrošač ima rok od 14 dana da odustane od ugovora na daljinu ili ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija, a da za to ne navede nikakav razlog i da ne snosi troškove osim troškova predviđenih u članku 13. stavku 2. i članku 14.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 10., rok za odustajanje iz stavka 1. ovog članka istječe 14 dana od:

(a) u slučaju ugovora za usluge, dana sklapanja ugovora;

[…]”

19. Članak 10. Direktive 2011/83, naslovljen „Izostavljanje informacija o pravu odustajanja”, u stavku 1. predviđa:

„Ako trgovac potrošaču nije pružio informaciju o pravu odustajanja kako se propisuje točkom (h) članka 6. stavka 1., rok za odustajanje istječe 12 mjeseci od kraja prvobitnog roka za odustajanje, kako je određen u skladu s člankom 9. stavkom 2.”

20. Članak 13. Direktive 2011/83, naslovljen „Obveze trgovca u slučaju odustajanja”, u stavku 3. propisuje:

„Ako trgovac nije ponudio da sam preuzme robu, s obzirom na kupoprodajni ugovor trgovac se može suzdržati od povrata novca dok ne primi vraćenu robu ili dok potrošač ne dostavi dokaz da je robu vratio, ovisno o tomu što se dogodi prvo.”

21. Članak 15. Direktive 2011/83, naslovljen „Učinci ostvarenja prava odustajanja na popratne ugovore”, predviđa:

„1. Ne dovodeći u pitanje članak 15. Direktive [2008/48], ako potrošač ostvari svoje pravo odustajanja od ugovora na daljinu i ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija u skladu s člancima 9. do 14. ove Direktive, svi popratni ugovori automatski se raskidaju, a da za to potrošač ne snosi nikakve troškove, osim kako je predviđeno u članku 13. stavku 2. i članku 14. ove Direktive.

2. Države članice utvrđuju detaljne propise o raskidu takvih ugovora.”

22. Članak 16. Direktive 2011/83, naslovljen „Izuzeća od prava odustajanja”, među ostalim predviđa da države članice ne predviđaju pravo odustajanja određeno u člancima 9. do 15. u odnosu na ugovore na daljinu i ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija koji se tiču „(l) pružanja usluga smještaja osim u boravišne svrhe, prijevoza robe, usluga iznajmljivanja automobila, ugostiteljskih usluga ili usluga koje se odnose na aktivnosti u slobodnom vremenu ako ugovor predviđa konkretan datum ili rok izvršenja”.

B. Njemačko pravo

1. Građanski zakonik

23. U skladu s člankom 242. Bürgerliches Gesetzbucha (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB), naslovljenim „Ispunjenje obveze u dobroj vjeri”, „[d]užnik obvezu mora ispuniti u dobroj vjeri, uzimajući u obzir prihvaćenu praksu”.

24. Članak 273. BGB-a, naslovljen „Pravo zadržanja”, u stavku 1. predviđa:

„Ako dužnik protiv vjerovnika ima tražbinu na temelju istog pravnog odnosa iz kojeg proizlazi njegova obveza, on može, osim ako uvjeti tog odnosa nalažu drukčije, odbiti ispuniti svoju obvezu dok njegova tražbina ne bude ispunjena (pravo zadržanja).”

25. U skladu s člankom 293. BGB-a, naslovljenim „Zakašnjenje uslijed neprimitka ispunjenja obveze”, „[v]jerovnik dolazi u zakašnjenje ako ne primi ispunjenje obveze koje mu je ponuđeno”.

26. U skladu s člankom 294. BGB-a, naslovljenim „Stvarna ponuda ispunjenja obveze”, „[v]jerovniku se ispunjenje obveze, u obliku u kojem je njezino ispunjenje predviđeno, mora stvarno ponuditi”.

27. Članak 312.b BGB-a, naslovljen „Ugovori sklopljeni izvan poslovnih prostorija”, predviđa:

„1. Ugovori sklopljeni izvan poslovnih prostorija su ugovori

1. sklopljeni u istovremenoj fizičkoj prisutnosti potrošača i trgovca, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca;

2. za koji je potrošač dao ponudu u okolnostima iz točke 1.;

3. sklopljeni u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije odmah nakon što je s potrošačem osobno i pojedinačno stupljeno u vezu na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača; ili

[…]

Osobe koje djeluju u ime ili za račun trgovca smatra se ekvivalentnima trgovcu.

2. Poslovne prostorije u smislu stavka 1. čini svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi i svaka pokretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na uobičajenoj osnovi. Prostorije za poslove maloprodaje u kojima osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca obavlja svoju aktivnost na trajnoj ili uobičajenoj osnovi ekvivalentne su prostorijama trgovca.”

28. Članak 312.c BGB-a, naslovljen „Ugovori na daljinu”, predviđa:

„1. Ugovori na daljinu su ugovori o kojima trgovac, ili osoba koja djeluje u njegovo ime ili za njegov račun, i potrošač pregovaraju odnosno koje te osobe sklapaju isključivo uz korištenje sredstava daljinske komunikacije, osim ako se ugovor ne sklapa u okviru sustava prodaje ili pružanja usluga organiziranog za prodaju na daljinu.

2. Sredstva daljinske komunikacije u smislu ovog Zakonika su sva sredstva komunikacije koja se mogu koristiti kako bi se ugovor pripremio ili sklopio bez istovremene fizičke prisutnosti stranaka ugovora, kao što su dopisi, katalozi, telefonski pozivi, faksimili, poruke elektroničke pošte, tekstualne poruke poslane uslugom mobilne telefonije (SMS) te radiodifuzija i telemediji.”

29. Članak 312.g BGB-a, naslovljen „Pravo na povlačenje iz ugovora”, predviđa:

„1. Potrošač se iz ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija i ugovora na daljinu ima pravo povući u skladu s člankom 355.

2. Ako se stranke nisu drukčije dogovorile, pravo na povlačenje ne postoji u odnosu na sljedeće ugovore:

[…]

9. ugovori za pružanje usluga smještaja osim u boravišne svrhe, prijevoza robe, iznajmljivanja motornih vozila, ugostiteljstva ili usluga koje se odnose na aktivnosti u slobodnom vremenu ako ugovor predviđa konkretan datum ili rok izvršenja;

[…]”

30. Članak 322. BGB-a, naslovljen „Sudski nalog za istovremeno ispunjenje”, u stavku 2. predviđa da „[s]tranka koja mora prva izvršiti svoju obvezu može, ako je druga stranka u zakašnjenju uslijed neprimitka ispunjenja obveze, sudskim putem utužiti svoju tražbinu nakon što je ispunjenje njezine obveze primljeno”.

31. Članak 346. BGB-a, naslovljen „Učinci raskida ugovora”, u stavku 1. propisuje [5]:

„Ako je jedna ugovorna stranka pridržala pravo na raskid ugovora ili ako ima zakonsko pravo na raskid ugovora, u slučaju raskida sve se primljene usluge vraćaju, dok se koristi od tih usluga predaju.”

32. U skladu s člankom 348. BGB-a, naslovljenim „Istovremeno ispunjenje” [6]:

„Obveze koje stranke imaju na temelju raskida ugovora ispunjavaju se istovremeno. Odredbe članaka 320. i 322. primjenjuju se *mutatis mutandis*.”

33. Članak 355. BGB-a, naslovljen „Pravo na povlačenje iz potrošačkih ugovora”, propisuje sljedeće:

„1. Kada potrošač ima zakonsko pravo povući se iz ugovora u skladu s ovom odredbom, on i trgovac prestaju biti vezani svojim izjavama volje za sklapanje ugovora ako je potrošač tu izjavu povukao u predviđenom roku. […]

2. Rok za povlačenje iznosi 14 dana. Ako nije drukčije određeno, on počinje teći od trenutka sklapanja ugovora.”

34. Članak 356.b BGB-a, naslovljen „Pravo na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu”, u stavku 2. propisuje:

„Ako u slučaju općeg ugovora o potrošačkom kreditu dokument koji je dostavljen potrošaču u skladu sa stavkom 1. ne sadržava obvezne informacije iz članka 492. stavka 2., rok ne počinje teći dok se taj nedostatak ne ispravi u skladu s člankom 492. stavkom 6.

[5] Ta se odredba, u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012., primjenjuje u četvrtom slučaju u predmetu C-232/21.

[6] *Idem*

[…]”

35. Članak 357. BGB-a, naslovljen „Pravne posljedice povlačenja iz ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija i na daljinu, uz iznimku ugovora o financijskim uslugama”, u stavcima 1. i 4. propisuje[7]:

„1. Primljene usluge moraju se vratiti najkasnije za 14 dana.

[…]

4. Kada je riječ o potrošačkom kupoprodajnom ugovoru, trgovac može odbiti vratiti novac dok mu potrošač ne vrati robu ili dostavi dokaz da ju je poslao. To ne vrijedi ako je trgovac ponudio sam preuzeti robu.”

36. Članak 357.a BGB-a, naslovljen „Pravne posljedice povlačenja iz ugovora o financijskim uslugama”, u stavcima 1. i 3. predviđa:

„1. Primljene usluge moraju se vratiti najkasnije za 14 dana.

[…]

3. Ako se potrošač povuče iz ugovora o potrošačkom kreditu, plaća ugovorenu kamatu za vrijeme koje je proteklo od izdavanja do otplate kredita.

[…]”

37. Članak 358. BGB-a, naslovljen „Ugovor povezan s ugovorom iz kojeg se potrošač povukao”, u stavcima 2. do 4. propisuje[8]:

„2. Ako je potrošač valjano povukao svoju izjavu volje za sklapanje ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 495. stavkom 1. ili člankom 514. stavkom 2. prvom rečenicom, on više nije vezan ni svojom izjavom volje za sklapanje ugovora o isporuci robe ili usluga povezanog s tim ugovorom o potrošačkom kreditu.

3. Ugovor o isporuci robe ili usluga i ugovor o kreditu u smislu stavaka 1. ili 2. povezani su ako kredit služi potpunom ili djelomičnom financiranju drugog ugovora te ako zajedno čine komercijalnu jedinicu. Takvo jedinstvo osobito postoji kada isporučitelj robe ili usluga sam financira potrošačevu protučinidbu ili kada se, ako ju financira treća strana, vjerovnik koristi uslugama isporučitelja robe ili usluga u vezi s pripremom ili sklapanjem ugovora o kreditu. […]

[7] Ta se odredba u četvrtom slučaju u predmetu C-232/21 primjenjuje u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012., a koja glasi:
„1. Ako nije drukčije određeno, odredba o zakonskom raskidu ugovora primjenjuje se *mutatis mutandis* na pravo na povlačenje iz ugovora i povrat robe.
[…]”

[8] Ta se odredba u četvrtom slučaju u predmetu C-232/21 primjenjuje u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012., a koja glasi:
„2. Ako je potrošač valjano povukao svoju izjavu volje za sklapanje ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 495. stavkom 1., on više nije vezan ni svojom izjavom volje za sklapanje ugovora o isporuci robe ili usluga povezanog s tim ugovorom o potrošačkom kreditu.
[…]
4. Članak 357. primjenjuje se *mutatis mutandis* na povezani ugovor. […]
[…]”

4. Članak 355. stavak 3. i, ovisno o vrsti povezanog ugovora, članci 357. do 357.b primjenjuju se *mutatis mutandis* na raskid povezanog ugovora, neovisno o metodi prodaje. […] Vjerovnik u odnosu na potrošača preuzima prava i obveze koje isporučitelj na temelju povezanog ugovora ima u vezi s pravnim posljedicama povlačenja ako je u trenutku stupanja povlačenja na snagu iznos kredita već plaćen isporučitelju.

[…]”

38. Članak 492. BGB-a, naslovljen „Pisani oblik, sadržaj ugovora”, u stavcima 2. i 6. propisuje:

„2. Ugovor mora sadržavati informacije koje su u članku 247. stavcima 6. do 13. Einführungsgesetza zum Bürgerlichen Gesetzbuch [(Zakon od 21. rujna 1994. o uvođenju Građanskog zakonika[9], u daljnjem tekstu: EGBGB)] predviđene za ugovore o potrošačkim kreditima.

[…]

6. [1]Ako ugovor ne sadržava informacije na koje se upućuje u stavku 2. ili ih ne sadržava u cijelosti, te se informacije mogu pružiti naknadno na trajnom mediju nakon što je ugovor stvarno sklopljen ili, u slučajevima iz članka 494. stavka 2. prve rečenice, nakon što je stupio na snagu. […]”

39. Članak 495. BGB-a, naslovljen „Pravo na povlačenje iz ugovora; Razdoblje za razmišljanje”, u stavku 1. predviđa:

„Potrošač ima pravo na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 355.”

40. U skladu s člankom 506. BGB-a, naslovljenim „Odgoda plaćanja, drugi oblici financijske pomoći”:

„1. Odredbe članaka 358. do 360., 491.a do 502. i 505.a do 505.e primjenjive na opće ugovore o potrošačkom kreditu primjenjuju se, izuzevši članak 492. stavak 4. te podložno stavcima 3. i 4., na ugovore na temelju kojih trgovac potrošaču uz naknadu odobrava odgodu plaćanja ili neki drugi oblik financijske pomoći. […]

2. Ugovori između trgovca i potrošača kojima se omogućuje korištenje predmeta uz naknadu smatraju se financijskom pomoći uz naknadu ako:

1. je potrošač obvezan kupiti predmet,

2. trgovac može od potrošača zahtijevati da kupi predmet, ili

3. potrošač jamči da će predmet u trenutku raskida ugovora imati određenu vrijednost.

Članak 500. stavak 2. i članak 502. ne primjenjuju se na ugovore koji sadržavaju obvezu iz prve rečenice točke 3.

[…]

[9] BGBl. 1994. I., str. 2494., i ispravak BGBl. 1997. I., str. 1061.

4. Odredbe ove podglave ne primjenjuju se u mjeri predviđenoj člankom 491. stavkom 2. drugom rečenicom točkama 1. do 5., stavkom 3. drugom rečenicom i stavkom 4. Ako s obzirom na vrstu ugovora ne postoji neto iznos kredita (članak 491. stavak 2. druga rečenica točka 1.), umjesto tog iznosa navodi se cijena u gotovini ili, ako je trgovac kupio predmet za potrošača, kupovna cijena."

2. EGBGB

41. Članak 247. EGBGB-a, naslovljen „Obveze informiranja kod ugovora o potrošačkom kreditu, financijske pomoći uz naknadu i ugovora o kreditnom posredovanju", predviđa sljedeće [10]:

„[…]

Stavak 6. Sadržaj ugovora

1. U ugovoru o potrošačkom kreditu na jasan i razumljiv način navode se sljedeće informacije:

1. informacije navedene u stavku 3. prvom podstavku točkama 1. do 14. i četvrtom podstavku,

[…]

2. Ako postoji pravo na povlačenje iz ugovora na temelju članka 495. [BGB-a], ugovor mora sadržavati informacije o roku i drugim uvjetima za povlačenje kao i upućivanje na potrošačevu obvezu otplate kredita koji je već izdan i obvezu plaćanja kamate. U ugovoru se navodi iznos kamate koji se plaća dnevno. Ako ugovor o potrošačkom kreditu sadržava uočljivu, jasno sročenu odredbu koja, u slučaju općih ugovora o potrošačkom kreditu, odgovara obrascu iz Priloga 7. […], ta odredba mora ispunjavati uvjete iz prve i druge rečenice.

[…]

Vjerovnik može formatom i veličinom znakova odstupiti od obrasca, uzimajući u obzir treću rečenicu.

Stavak 7. Ostale informacije u ugovoru

1. U ugovoru o potrošačkom kreditu na jasan i razumljiv način navode se, ako su relevantne za ugovor, sljedeće informacije:

[…]

3. način izračunavanja kompenzacije za prijevremenu otplatu kredita, ako vjerovnik namjerava ostvariti svoje pravo na takvu naknadu u slučaju da potrošač prijevremeno otplati kredit,

4. pristup potrošača izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja te, ako su primjenjivi, uvjeti takvog pristupa.

[10] Ta se odredba u četvrtom slučaju u predmetu C-232/21 primjenjuje u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012., a koja sadržava sljedeće razlike:
- U stavku 6. podstavku 2. trećoj rečenici i stavku 12. podstavku 1. trećoj rečenici umjesto „Priloga 7." piše „Priloga 6.";
- U stavku 12. podstavku 1. prvoj i trećoj rečenici umjesto „člankom 360. stavkom 2. […] [BGB-a]" piše „člankom 359.a stavkom 1. […] [BGB-a]"; te
- U stavku 12. podstavku 1. drugoj rečenici umjesto „članaka 358. i 359. ili članka 360. [BGB-a]" piše „članaka 358. i 359. [BGB-a]".

[…]

Stavak 12. Povezani ugovori i financijska pomoć uz naknadu

1. Članci 1. do 11. primjenjuju se *mutatis mutandis* na ugovore o financijskoj pomoći uz naknadu u smislu članka 506. stavka 1. [BGB-a]. U slučaju takvih ugovora, kao i ugovora o potrošačkom kreditu koji su povezani s drugim ugovorom u skladu s člankom 358. [BGB-a] ili u kojima su roba ili usluge navedeni u skladu s člankom 360. stavkom 2. drugom rečenicom [BGB-a]:

1. prije sklapanja, uključujući u slučaju iz članka 5., moraju se pružiti informacije o predmetu ugovora i cijeni u gotovini,

2. u ugovoru se moraju navesti

   (a) predmet ugovora i cijena u gotovini

   (b) informacije o pravima na temelju članaka 358. i 359. ili članka 360. [BGB-a] i uvjetima za ostvarivanje tog prava.

Ako ugovor o potrošačkom kreditu sadržava uočljivu, jasno sročenu odredbu koja odgovara obrascu iz Priloga 7. […], ta odredba mora, u slučaju povezanih ugovora i transakcija u smislu članka 360. stavka 2. [BGB-a], ispunjavati zahtjeve iz druge rečenice točke 2. podtočke (b). […]

[…]”

III. Glavni postupak i prethodna pitanja

A. Predmet C-38/21

42. Osoba VK je 10. studenoga 2018. kao potrošač sklopila s društvom BMW Bank GmbH ugovor o leasingu motornog vozila marke BMW za privatnu uporabu koji se temelji na kilometraži. Osoba VK je zahtjev za sklapanje tog ugovora potpisala i podnijela u prostorijama trgovca automobilima. Trgovac automobilima, koji je djelovao kao kreditni posrednik društva BMW Bank, ali nije bio ovlašten sklopiti ugovor, izračunao je različite elemente leasinga (trajanje leasinga, predujam i iznos mjesečnih obroka) te ih objasnio osobi VK. Trgovac je bio ovlašten i u mogućnosti osobi VK pružiti informacije o ugovoru i odgovoriti na sva pitanja. Trgovac automobilima banci je proslijedio zahtjev za leasing, koji je ona prihvatila.

43. Stranke su ugovorile da će osoba VK platiti ukupno 12 486,80 eura, u što su ulazili predujam u iznosu od 4 760 eura i 24 obroka od kojih je svaki iznosio 321,95 eura. Kamatna stopa iznosila je 3,49 % godišnje tijekom cjelokupnog trajanja ugovora, a efektivna kamatna stopa iznosila je 3,55 % godišnje. Neto iznos kredita naveden je u visini od 40 294,85 eura, što je odgovaralo kupovnoj cijeni vozila. Nadalje, ugovoreno je da vozilo smije prijeći 10 000 kilometara godišnje. Prilikom povrata vozila osoba VK bila je obvezna platiti 0,0737 eura za svaki dodatni prijeđeni kilometar, dok joj se za svaki neprijeđeni kilometar ispod tog ograničenja imao nadoknaditi iznos od 0,0492 eura po kilometru. Osim toga, bila bi obvezna društvu BMW Bank nadoknaditi smanjenje vrijednosti vozila ako se ono prilikom povrata ne bi nalazilo u stanju sukladnom starosti i ugovorenoj kilometraži. Osoba VK nije bila obvezna kupiti vozilo ni na temelju ugovora o leasingu ni na temelju bilo kojeg zasebnog ugovora.

44. Ugovor o leasingu sadržava sljedeću odredbu, naslovljenu „Pravo na povlačenje iz ugovora” [11]:

„U roku od 14 dana možete se povući iz ugovora bez navođenja razloga. Rok počinje teći nakon sklapanja ugovora, ali tek nakon što dužnik dobije sve obvezne informacije u skladu s člankom 492. stavkom 2. [BGB-a] (primjerice, podaci o vrsti kredita, podaci o neto iznosu kredita, podaci o trajanju ugovora). […]”

45. Osoba VK preuzela je vozilo. Od siječnja 2019. uredno je plaćala dogovorene mjesečne obroke. Dopisom od 25. lipnja 2020. povukla se iz ugovora. Društvo BMW Bank odbilo je to povlačenje.

46. Osoba VK tužbom koju je sudu koji je uputio zahtjev podnijela protiv društva BMW Bank zahtijeva da se utvrdi da to društvo ne može isticati nikakva prava na temelju ugovora o leasingu, osobito ne pravo da mu se plate obroci leasinga. Ona tvrdi da rok za povlačenje nije počeo teći jer obvezne informacije sadržane u ugovoru o leasingu nisu dovoljne i razumljive. Budući da je ugovor o leasingu ugovor na daljinu/ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija, ona usto ističe da joj članak 312.g stavak 1. BGB-a daje pravo da se povuče iz tog ugovora. Prema njezinu mišljenju, ona od društva BMW Bank nije mogla zatražiti pojašnjenje i dobiti obvezne informacije jer u stadiju pripreme ugovora zaposlenik odnosno zastupnik tog društva nije bio prisutan u prostorijama trgovca automobilima.

47. Društvo BMW Bank navodi da tužbu osobe VK treba odbiti kao neosnovanu. Ono ističe da se odredbe koje vrijede za povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu ne primjenjuju na ugovore o leasingu koji se temelje na kilometraži. U svakom slučaju, ugovorom o leasingu o kojemu je riječ osobi VK uredno su priopćene sve obvezne informacije, uključujući obavijest o njezinu pravu na povlačenje iz tog ugovora. Ta obavijest u potpunosti odgovara zakonskom obrascu, tako da se smatra sukladnom zahtjevima članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i treće rečenice EGBGB-a, što znači da je rok za povlačenje od 14 dana istekao puno prije nego što je osoba VK odlučila ostvariti svoje pravo na povlačenje. Društvo BMW Bank navodi da ugovor o leasingu o kojemu je riječ nije ugovor na daljinu s obzirom na to da je osoba VK bila u izravnom kontaktu s posrednikom koji je bio u mogućnosti obavijestiti je o navedenoj usluzi. Taj ugovor nije ni ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija, s obzirom na to da se mora smatrati da je posrednik djelovao u ime ili za račun trgovca u smislu uvodne izjave 22. Direktive 2011/83.

48. Sud koji je uputio zahtjev ističe da je njemačka sudska praksa donedavno priznavala, primjenom analognih nacionalnih odredbi o ugovorima u kojima trgovac potrošaču uz naknadu omogućuje odgodu plaćanja ili neki drugi oblik financijske pomoći, postojanje prava na povlačenje iz ugovora o leasingu koji se temelje na kilometraži [12]. Međutim, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) je u presudi od 24. veljače 2021. [13] utvrdio da primjena tih odredbi po analogiji nije održiva. Shodno tomu, članci 495. i 355. BGB-a ne daju korisniku leasinga pravo na povlačenje iz takvog ugovora o leasingu. Prema utvrđenju tog suda, to je rješenje pravilno iz perspektive prava Unije jer se članak 2. stavak 2. točka (d) Direktive 2008/48

[11] Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, ta odredba odgovara zakonskom obrascu sadržanom u Prilogu 7. EGBGB-u, na koji se upućuje u članku 247. stavku 6. podstavku 2. EGBGB-a.

[12] Vidjeti članak 506. stavak 2. prvu rečenicu točku 3. i članak 495. stavak 1. BGB-a. Sud koji je uputio zahtjev navodi da se ta sudska praksa temeljila na činjenici da se, kod ugovora o leasingu koji se temelji na kilometraži, obroci leasinga i početna vrijednost vozila izračunavaju na način kojim se osigurava da korisnik leasinga plati punu amortiziranu vrijednost vozila. Za razliku od standardnih ugovora o prijenosu prava uporabe, preostala vrijednost izračunava se isključivo na temelju prijeđenih kilometara, ne i na temelju drugih čimbenika kao što je propadanje vozila uslijed redovne uporabe. Dakle, bitan element ugovora nije prijenos prava na uporabu vozila, već financiranje te uporabe.

[13] Predmet br. VIII ZR 36/20, DE:BGH:2021:240221, juris UVIIIZR 36.20.0.

ne primjenjuje na ugovore o najmu ili leasingu u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje obveza kupnje predmeta ugovora. Budući da kod ugovora o leasingu koji se temelje na kilometraži ne postoji obveza kupnje, sud ne može po analogiji primijeniti Direktivu 2008/48. Sud koji je uputio zahtjev nije siguran je li to utvrđenje pravilno.

49. Sud koji je uputio zahtjev prvo želi doznati je li ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, obuhvaćen područjem primjene Direktive 2008/48, Direktive 2011/83 ili Direktive 2002/65. Razmišlja o mogućnosti primjene Direktive 2008/48 po analogiji [14], s obzirom na to da se ugovorima o leasingu koji se temelje na kilometraži obično nastoji osigurati da rezultiraju, kako matematički tako i u praksi, punom amortizacijom uporabe vozila. Podredno, sud koji je uputio zahtjev pita čini li ugovor o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži financijsku uslugu u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65 i članka 2. točke 12. Direktive 2011/83 [15]. Sud koji je uputio zahtjev u prilog tom pristupu ističe da kod ugovora o leasingu koji se temelje na kilometraži ne postoji materijalna veza između davatelja leasinga i predmeta leasinga s obzirom na to korisnik leasinga odabire predmet leaasinga u skladu sa svojim potrebama. Korisnik takvog leasinga, za razliku od korisnika leasinga u strogom smislu, snosi sve rizike tijekom trajanja leasinga, mora osigurati vozilo te utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu, dok davatelj leasinga samo financira uporabu vozila od strane korisnika leasinga.

50. Za slučaj da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, ulazi u područje primjene Direktive 2008/48, sud koji je uputio zahtjev želi doznati je li s člankom 10. stavkom 2. točkom (p) i člankom 14. stavkom 1. te direktive usklađeno nacionalno zakonodavstvo koje predviđa pravnu pretpostavku prema kojoj se obveza informiranja potrošača o pravu na povlačenje iz ugovora, bez obzira na eventualne manjkavosti u pruženim informacijama, smatra ispunjenom kada ugovor sadržava odredbu koja odgovara zakonskom obrascu priloženom tom zakonodavstvu (u daljnjem tekstu: pretpostavka zakonitosti). Sud koji je uputio zahtjev usto pita mora li to zakonodavstvo proglasiti neprimjenjivim kada to smatra prikladnim.

51. Sud koji je uputio zahtjev dvoji je li pretpostavka zakonitosti u skladu s presudom Kreissparkasse Saarlouis [16]. U njoj je Sud utvrdio, među ostalim, da članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da mu se protivi to da ugovor o kreditu, kada je riječ o informacijama iz članka 10. te direktive, upućuje na odredbu nacionalnog prava, koja pak dalje upućuje na druge odredbe nacionalnog prava [17]. Sud koji je uputio zahtjev ističe da je jedanaesto parnično vijeće Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) zauzelo stajalište da se ne može držati te sudske prakse jer članak 247. stavak 6. podstavak 2. treću rečenicu EGBGB-a nije moguće tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48 [18]. Tom je vijeću nezamisliva bila i izravna primjena te direktive, s obzirom na to da je Sud u području potrošačkih kredita isključio mogućnost da se

[14] Direktiva 2008/48, kako je predviđeno u njezinu članku 2. stavku 2. točki (d), ne primjenjuje se na ugovore o najmu ili leasingu u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje obveza kupnje predmeta ugovora. Ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, o kojemu je riječ u glavnom postupku, ne sadržava takvu obvezu.

[15] Direktiva 2011/83, kako je predviđeno u njezinu članku 3. stavku 3. točki (d), ne primjenjuje se na ugovore za financijske usluge.

[16] Presuda od 26. ožujka 2020., Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242; u daljnjem tekstu: presuda Kreissparkasse Saarlouis)

[17] Kako proizlazi iz točke 44. ovog mišljenja, ugovor o leasingu o kojemu je riječ u glavnom postupku sadržava takvo upućivanje. Sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi treba li, s obzirom na presudu Kreissparkasse Saarlouis, informacije o pravu na povlačenje koje su sadržane u tom ugovoru smatrati nedovoljnima, što bi značilo, sukladno članku 356.b stavku 2. BGB-a u vezi s člankom 492. stavkom 2. tog zakona i člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. prvom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. podstavkom 1. drugom rečenicom EGBGB-a, da rok za povlačenje još nije počeo teći.

[18] Sud koji je uputio zahtjev u odluci kojom je taj zahtjev uputio ističe da u Njemačkoj neki pravni komentatori smatraju da je pretpostavku zakonitosti moguće tumačiti na način da se odnosi samo na usklađenost sa zahtjevima nacionalnog prava, ne i na usklađenost sa zahtjevima prava Unije.

nacionalno pravo tumači granično protuzakonito samo kako bi se udovoljilo zahtjevima prava Unije. Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da je Sud do sada otvorenom ostavio mogućnost primjene načela nadređenosti prava Unije kada je riječ o Direktivi 2008/48 [19].

52. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev traži pojašnjenje o tome koje informacije ugovori o potrošačkom kreditu moraju sadržavati na temelju članka 10. stavka 2. točaka (p), (l) i (t) Direktive 2008/48. Pita može li samo izostanak obveznih informacija spriječiti da rok za povlačenje počne teći u skladu s člankom 14. stavkom 1. te direktive ili tu posljedicu ima i činjenica da su pružene informacije nepotpune ili bitno netočne.

53. Kao treće, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita može li rok koji potrošač ima na raspolaganju za povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu isteći zbog povrede načela dobre vjere utvrđenog u članku 242. BGB-a.

54. Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev želi doznati može li se, i pod kojim uvjetima, potrošačevo ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu smatrati zlouporabom. Ističe da je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u nedavnoj presudi utvrdio da ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora može činiti zlouporabu te stoga povredu članka 242. BGB-a ako potrošač, navodeći da ne postoji pretpostavka zakonitosti zakonskog obrasca, nastoji iskoristiti formalni pravni položaj. Prema navodu tog suda, u tom kontekstu može biti potrebno uzeti u obzir više čimbenika, među ostalima sljedeće: činjenicu da je potrošač informacije koje nisu u skladu sa zakonskim obrascem smatrao irelevantnima za svoje okolnosti; činjenicu da je on pitanje nezakonitosti zakonskog obrasca prvi put istaknuo u postupku revizije; činjenicu da je „svoje pravo na povlačenje iz ugovora ostvario kako bi mogao vratiti vozilo nakon što ga je relativno dugo koristio u skladu s njegovom namjenom, misleći – pogrešno – da će biti oslobođen obveze plaćanja kompenzacije”.

55. Podredno, ako se ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, sastoji od pružanja financijske usluge u smislu direktiva 2002/65 i 2011/83, sud koji je uputio zahtjev pita, kao prvo, čini li takav ugovor „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” u smislu članka 2. točke 8. Direktive 2011/83 [20]. Pita se čine li poslovne prostorije osobe koja samo sudjeluje u pripremi ugovora (u ovom je predmetu to trgovac automobilima), a da nije ovlaštena zastupati trgovca pri sklapanju tog ugovora, poslovne prostorije tog trgovca u smislu članka 2. točke 9. Direktive 2011/83. Javlja se konkretno pitanje može li se sudjelovanje takve osobe izjednačiti s djelovanjem „u ime ili za račun trgovca” u smislu članka 2. točke 2. Direktive 2011/83 i, posljedično, članka 312.b stavka 1. druge rečenice i stavka 2. BGB-a.

56. Kao drugo, sudu koji je uputio zahtjev nije jasno primjenjuje li se na ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 16. točki (l) Direktive 2011/83 i članku 312.g stavku 2. točki 9. BGB-a, koje se odnosi na usluge iznajmljivanja automobila. Sud koji je uputio zahtjev u

[19] Sud koji je uputio zahtjev upućuje na presudu od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, t. 76. do 79.).

[20] Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, ako bi se ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži smatralo ugovorom sklopljenim izvan poslovnih prostorija, korisnik leasinga bi imao pravo na povlačenje u skladu s člankom 312.g stavkom 1. BGB-a. Taj sud ističe da, iako Direktiva 2011/83 ne daje potrošačima pravo da se povuku iz ugovora o financijskim uslugama, tumačenje članka 312.b stavka 1. druge rečenice BGB-a, koji se odnosi na ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija, ovisi o odredbama Direktive 2011/83. On upućuje na presudu od 19. listopada 2017., Solar Electric Martinique (C-303/16, EU:C:2017:773, t. 26.), i presudu Kreissparkasse Saarlouis (t. 29.), gdje je Sud utvrdio da „kada nacionalni zakon za situacije koje ne ulaze u područje primjene dotičnog akta Unije primijeni rješenja predviđena navedenim aktom, sigurno postoji interes Unije da, kako bi se izbjegla različita buduća tumačenja, odredbe ili pojmovi preuzeti iz tog akta budu ujednačeno tumačeni”.

tom pogledu ističe, među ostalim, da se „iznajmljivanje automobila”, u skladu s presudom Oberlandesgerichta München (Visoki zemaljski sud u Münchenu, Njemačka) od 18. lipnja 2020.[21], odnosi na kratkotrajno iznajmljivanje automobila, a ne na ugovore o leasingu koji se temelje na kilometraži.

57. Kao treće, sud koji je uputio zahtjev pita može li ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, biti „ugovor na daljinu” u smislu članka 2. točke (a) Direktive 2002/65 i članka 2. točke 7. Direktive 2011/83 ako je potrošač u osobnom kontaktu samo s posrednikom koji sudjeluje tek u pripremi ugovora te nije ovlašten zastupati trgovca pri njegovu sklapanju[22]. Taj sud među ostalim ističe da, prema navodu Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), u tim odredbama predviđen uvjet „isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije” nije zadovoljen ako je potrošač u stadiju pripreme ugovora u osobnom kontaktu s trećom stranom koja mu u ime trgovca pruža informacije o tom ugovoru.

58. U tim okolnostima, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. U pogledu pretpostavke zakonitosti u skladu s člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. trećom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. podstavkom 1. trećom rečenicom [EGBGB-a]:

(a) Jesu li članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a, utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a, protivni članku 10. stavku 2. točki (p) i članku 14. stavku 1. Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrdan:

(b) Proizlazi li iz prava Unije, osobito iz članka 10. stavka 2. točke (p) i članka 14. stavka 1. Direktive [2008/48], da članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a nisu primjenjivi utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a

Ako je odgovor na pitanje 1.(b) niječan:

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

(a) Treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive [2008/48] tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji treba navesti u ugovoru o kreditu mora biti izračunat na temelju ugovorne kamatne stope koja se navodi u ugovoru?

[21] Predmet 32 U 7119/19, DE:OLGMUEN:2020:0618.32U7119.19.0A, BeckRS 2020, 13248, t. 39.

[22] Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, ako bi se ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži smatralo ugovorom na daljinu, korisnik leasinga imao bi pravo na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 312.g stavkom 1. BGB-a.

(b) Treba li članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive [2008/48] tumačiti na način da se prilikom sklapanja ugovora o kreditu važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata mora priopćiti kao apsolutna vrijednost, a barem se kao apsolutna vrijednost mora navesti važeća referentna kamatna stopa (u ovom slučaju osnovna kamatna stopa u skladu s člankom 247. [BGB-a]) na temelju koje se važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata izvodi primjenom dodatka na osnovnu kamatu (u ovom slučaju od pet postotnih bodova u skladu s člankom 288. stavkom 1. drugom rečenicom BGB-a) i treba li potrošača obavijestiti o referentnoj kamatnoj stopi (osnovna kamatna stopa) i o njezinoj promjenjivosti?

(c) Treba li članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive [2008/48] tumačiti na način da u tekstu ugovora o kreditu treba navesti bitne formalne uvjete za pristup izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja?

Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) do 2.(c) potvrdan:

(d) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

Ako je odgovor niječan:

(e) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) do 2.(c) potvrdan:

3. Kada je riječ o gubitku prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48]:

(a) Može li se izgubiti pravo na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrdan:

(b) Je li u pogledu gubitka prava riječ o vremenskom ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

(c) Je li za gubitak prava potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

(d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora primjena pravila o gubitku prava u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

(e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Grundgesetza (Temeljni zakon) obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrdan:

(f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

4. Kada je riječ o pretpostavci zlouporabe potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]:

(a) Može li ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48] predstavljati zlouporabu?

Ako je odgovor potvrdan:

(b) Je li u pogledu pretpostavke zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora riječ o ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

(c) Je li za primjenu pretpostavke zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

(d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora pretpostavka zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

(e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temeljnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrdan:

(f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

5. Jesu li ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži koji traju približno dvije do tri godine, a koji se sklapaju upotrebom obrasca koji isključuje pravo na redovan raskid ugovora te na temelju kojih potrošač mora sam sveobuhvatno osigurati vozilo, utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu (osobito protiv trgovca od kojeg je kupio vozilo i proizvođača vozila) te usto snositi rizike od gubitka, štete ili drugih problema, obuhvaćeni područjem primjene Direktive [2011/83] i/ili Direktive [2008/48] i/ili Direktive [2002/65]? Čine li oni ugovore o kreditu u smislu članka 3. točke (c) Direktive [2008/48] i/ili ugovore o financijskim uslugama u smislu članka 2. točke 12. Direktive [2011/83] i članka 2. točke (b) Direktive [2002/65]?

6. Ako ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) čine ugovore o financijskim uslugama:

   (a) Treba li i poslovne prostorije osobe koja za račun trgovca priprema pravne poslove s potrošačima, ali nije ovlaštena zastupati trgovca pri sklapanju odnosnih ugovora, smatrati nepokretnim poslovnim prostorijama u smislu članka 2. točke 9. Direktive [2011/83]?

   Ako je odgovor potvrdan:

   (b) Vrijedi li to i ako osoba koja priprema ugovor posluje u nekom drugom sektoru i/ili nije na temelju nadzornog i/ili građanskog prava ovlaštena sklapati ugovore o financijskim uslugama?

7. Ako je odgovor na pitanje 6.(a) ili 6.(b) niječan:

   Treba li članak 16. točku (l) Direktive [2011/83] tumačiti na način da su ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) obuhvaćeni izuzećem predviđenim u toj odredbi?

8. Ako ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) čine ugovore o financijskim uslugama:

   (a) Je li o ugovoru na daljinu u smislu članka 2. točke (a) Direktive [2002/65] i članka 2. točke 7. Direktive [2011/83] riječ i ako je potrošač tijekom pregovora o ugovoru bio u osobnom kontaktu samo s osobom koja za račun trgovca priprema pravne poslove s potrošačima, ali nije ovlaštena zastupati trgovca pri sklapanju odnosnih ugovora?

   Ako je odgovor potvrdan:

   (b) Vrijedi li to i ako osoba koja priprema ugovor posluje u nekom drugom sektoru i/ili nije na temelju nadzornog i/ili građanskog prava ovlaštena sklapati ugovore o financijskim uslugama?”

B. Predmet C-47/21

59. Osoba F. F. je 12. travnja 2017. kao potrošač sklopila s društvom C. Bank AG ugovor o kreditu u iznosu od 15 111,70 eura radi kupnje rabljenog motornog vozila za privatnu uporabu.

60. Trgovac automobilima od kojeg je osoba F. F. kupila vozilo djelovao je kao kreditni posrednik društva C. Bank prilikom pripreme i sklapanja ugovora o kreditu te je upotrebljavao obrasce ugovora koje mu je to društvo stavilo na raspolaganje. Kupovna cijena iznosila je 14 880 eura. Iznos od 12 880 eura koji je preostao nakon odbitka predujma od 2000 eura financiran je kreditom. Otplata se, u skladu s ugovorom o kreditu, imala izvršiti kroz 60 mjesečnih obroka i završnom uplatom predviđenog iznosa.

61. Taj je ugovor sadržavao sljedeću odredbu [23]:

„Pravo na povlačenje iz ugovora

[23] Ta odredba odgovara zakonskom obrascu sadržanom u Prilogu 7. EGBGB-u, na koji se upućuje u članku 247. stavku 6. podstavku 2. EGBGB-a.

Dužnik se u roku od 14 dana može povući iz ugovora bez navođenja razloga. Rok počinje teći nakon sklapanja ugovora, ali tek nakon što dužnik dobije sve obvezne informacije u skladu s člankom 492. stavkom 2. [BGB-a] (primjerice, podaci o vrsti kredita, podaci o neto iznosu kredita, podaci o trajanju ugovora). […]”

62. Vlasništvo nad vozilom je jamstvom otplate kredita preneseno društvu C. Bank. Osoba F. F. je nakon izdavanja kredita uredno plaćala dogovorene mjesečne obroke. Ona se 1. travnja 2020. povukla iz ugovora o kreditu. Društvo C. Bank odbilo je njezino povlačenje.

63. Osoba F. F. tužbom koju je podnijela sudu koji je uputio zahtjev zahtijeva da joj se, nakon što vrati vozilo društvu C. Bank, nadoknade plaćeni mjesečni obroci i predujam koji je platila trgovcu automobilima, to jest ukupno 10 110,11 eura. Ona usto zahtijeva da se utvrdi da je društvo C. Bank došlo u zakašnjenje ne preuzevši vozilo. Osoba F. F. tvrdi da je njezino povlačenje valjano jer rok za povlačenje nije počeo teći zato što su joj pružene nejasne informacije o pravu na povlačenje odnosno netočne obvezne informacije.

64. Društvo C. Bank navodi da tužbu treba odbiti. Tvrdi da je osobi F. F. na zakonskom obrascu pružilo sve obvezne informacije, zbog čega ih se mora smatrati točnima u skladu s člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. prvom i trećom rečenicom EGBGB-a. Rok u kojem se osoba F. F. mogla povući iz ugovora je stoga istekao. Podredno, društvo C. Bank ističe da postupanje osobe F. F. čini zlouporabu prava.

65. Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi je li nacionalno zakonodavstvo koje predviđa pretpostavku zakonitosti u skladu s Direktivom 2008/48 te mora li to zakonodavstvo proglasiti neprimjenjivim kada to smatra prikladnim. Iako je društvo C. Bank upotrijebilo zakonski obrazac, ono je to pogrešno učinilo jer je pružilo i informacije o povezanim ugovorima koji za osobu F. F. nisu bili relevantni s obzirom na to da ona takve ugovore nije sklopila. Budući da su u ovom predmetu ispunjeni kriteriji koje je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) utvrdio za određivanje postojanja zlouporabe prava, osoba F. F. ne može tvrditi da pretpostavka zakonitosti nije primjenjiva. Sud koji je uputio zahtjev usto iznosi razmatranja jednaka onima koja su izložena u točkama 50. i 51. ovog mišljenja.

66. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev traži pojašnjenje o tome koje se informacije moraju navesti u ugovorima u potrošačkim kreditima u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkama (l), (r) i (t) Direktive 2008/48. Pita se može li činjenica da su pružene informacije nepotpune ili bitno netočne spriječiti da rok za povlačenje počne teći.

67. Kao treće, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita može li rok koji potrošač ima na raspolaganju za povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu isteći zbog povrede načela dobre vjere utvrđenog u članku 242. BGB-a.

68. Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev želi doznati može li, i pod kojim uvjetima, potrošačevo ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu činiti zlouporabu. On u tom pogledu iznosi razmatranja izložena u točki 54. ovog mišljenja.

69. Kao peto, sud koji je uputio zahtjev traži pojašnjenje u pogledu potrošačeva prava na naknadu plaćenih mjesečnih obroka kada je ugovor o kreditu iz kojeg se potrošač povukao povezan s ugovorom o kupoprodaji robe. Prema mišljenju Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud),

nacionalno pravo [24] predviđa da, kada se potrošač povuče iz ugovora o kreditu povezanog s ugovorom o kupnji motornog vozila, vjerovnik [25] može odbiti nadoknaditi plaćene mjesečne obroke i, prema potrebi, predujam dok mu potrošač ne vrati vozilo ili dostavi dokaz da je to učinio. U kontekstu građanskog postupka, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud), primjenjujući članak 322. stavak 2. BGB-a po analogiji, smatra da je, s obzirom na obvezu prethodnog povrata robe, tužba za naknadu plaćenih iznosa koju potrošač podnese protiv vjerovnika nakon što ostvari svoje pravo na povlačenje iz ugovora valjana samo ako je on potonjeg pozvao da preuzme motorno vozilo, čime mu je dao „stvarnu ponudu" u smislu članka 294. BGB-a, ili ako mu je dostavio dokaz da je vratio vozilo.

70. Sud koji je uputio zahtjev dvoji jesu li obveza prethodnog povrata robe i njezine postupovne posljedice u skladu s učinkovitošću prava na povlačenje iz ugovora koje je predviđeno člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48. Ostvarivanje prava na povlačenje iz ugovora bilo bi u praksi veoma ograničeno ako bi potrošač morao prethodno vratiti vozilo kako bi mogao pokrenuti postupak za naknadu plaćenih obroka kredita. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev nije siguran ima li članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 izravan učinak, u kojem slučaju bi navedene nacionalne odredbe činio neprimjenjivima.

71. Kao šesto, sud koji je uputio zahtjev, koji čini sudac pojedinac, ističe da iz sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) proizlazi da, u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima, sudac pojedinac ne može Sudu uputiti zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a te mora, u takvom slučaju, predmet proslijediti sudu sačinjenom od više sudaca. Pita se jesu li ta pravila u skladu s člankom 267. UFEU-a te, ako nisu, treba li ih proglasiti neprimjenjivima.

72. U tim okolnostima, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja, pri čemu prvo, treće i četvrto pitanje glase jednako kao u predmetu C-38/21:

„1. […]

Neovisno o odgovoru na pitanja 1.(a) i 1.(b):

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

(a) (pitanje 2.(a) je povučeno)

(b) U pogledu članka 10. stavka 2. točke (r) Direktive [2008/48]:

(aa) Treba li tu odredbu tumačiti na način da informacije u ugovoru o kreditu koje se odnose na kompenzaciju koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita trebaju biti toliko jasne da potrošač može barem približno izračunati iznos kompenzacije?

(u slučaju potvrdnog odgovora na prethodno pitanje)

[24] Članak 358. stavak 4. prva rečenica BGB-a u vezi s člankom 357. stavkom 4. prvom rečenicom tog zakona

[25] Vidjeti članak 358. stavak 4. petu rečenicu BGB-a.

(bb) Protivi li se članku 10. stavku 2. točki (r) i članku 14. stavku 1. prvoj rečenici Direktive [2008/48] nacionalni propis na temelju kojeg u slučaju dostave nepotpunih informacija u smislu članka 10. stavka 2. točke (r) te direktive rok za povlačenje iz ugovora počinje teći od sklapanja ugovora, a samo vjerovnik gubi pravo na kompenzaciju za prijevremenu otplatu kredita?

(c) Treba li članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive [2008/48] tumačiti na način da se prilikom sklapanja ugovora o kreditu važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata mora priopćiti kao apsolutna vrijednost, a barem se kao apsolutna vrijednost mora navesti važeća referentna kamatna stopa (u ovom slučaju osnovna kamatna stopa u skladu s člankom 247. BGB-a) na temelju koje se važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata izvodi primjenom dodatka na osnovnu kamatu (u ovom slučaju od pet postotnih bodova u skladu s člankom 288. stavkom 1. drugom rečenicom BGB-a) i treba li potrošača obavijestiti o referentnoj kamatnoj stopi (osnovna kamatna stopa) i o njezinoj promjenjivosti?

(d) Treba li članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive [2008/48] tumačiti na način da u tekstu ugovora o kreditu treba navesti bitne formalne uvjete za pristup izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja?

Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) do 2.(d) potvrdan:

(e) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

Ako je odgovor niječan:

(f) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) do 2.(d) potvrdan:

3. […]

4. […]

5. Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja:

(a) Je li u skladu s pravom Unije, osobito s pravom na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48], ako na temelju nacionalnog prava u pogledu ugovora o kreditu koji je povezan s kupoprodajnim ugovorom nakon učinkovitog ostvarivanja potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. Direktive [2008/48],

(aa) potrošačevo pravo na povrat plaćenih kreditnih obroka od vjerovnika nastaje tek kad potrošač vrati vjerovniku kupljeni predmet ili tek nakon što pruži dokaz da je predmet poslao vjerovniku?

(bb) potrošačevu tužbu za povrat kreditnih obroka koje je on platio, koja se podnosi nakon povrata predmeta kupnje, treba odbiti kao neosnovanu u tom trenutku u slučaju kad vjerovnik nije došao u zakašnjenje uslijed nepreuzimanja predmeta kupnje?

Ako je odgovor niječan:

(b) Proizlazi li iz prava Unije da nacionalni propisi koji se navode pod (a) (aa) i/ili pod (a) (bb) nisu primjenjivi?

Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja 1. do 5.:

6. Je li članak 348.a stavak 2. točka 1. Zivilprozessordnunga (Zakon o građanskom postupku), u dijelu u kojem se ta odredba odnosi i na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a, protivan ovlaštenju nacionalnih sudova za podnošenje zahtjeva u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a te ga stoga ne treba primjenjivati na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku?”

C. Predmet C-232/21

73. Činjenično stanje iz kojeg je proizišao ovaj zahtjev za prethodnu odluku znatno se preklapa s činjeničnim stanjem u predmetu C-47/21. Osobe CR, AY, ML i BQ su na temelju zahtjevâ za kredit od 30. lipnja 2017., 28. ožujka 2017., 26. siječnja 2019. odnosno 31. siječnja 2012. kao potrošači sklopile s društvom Volkswagen Bank GmbH (u slučaju osobe CR) ili s njegovom podružnicom Audi Bank ugovore o kreditu u neto iznosima od 21 418,66, 28 671,25, 18 972,74 odnosno 30 208,10 eura. Svaki od tih ugovora o kreditu bio je namijenjen financiranju kupnje rabljenog motornog vozila za privatnu uporabu. Kupovne cijene vozila koja su kupile osobe CR, AY, ML i BQ iznosile su 30 490, 31 920, 28 030 odnosno 27 750 eura. Osobe CR, AY i ML uplatile su predujmove trgovcima automobilima, a ostatak kupovne cijene, zajedno s troškovima životnog osiguranja i osiguranja za slučaj invaliditeta, financirale su kreditima. Osoba BQ nije uplatila nikakav predujam te je čitavu kupovnu cijenu vozila, zajedno sa životnim osiguranjem i osiguranjem za slučaj invaliditeta, platila kreditom.

74. Ugovori o kreditu o kojima je riječ sadržavaju odredbu koja je jednaka ili veoma slična onoj izloženoj u točki 61. ovog mišljenja.

75. Trgovci automobilima od kojih su vozila kupljena djelovali su kao kreditni posrednici banaka u vezi s pripremom i sklapanjem ugovora o kreditu te su koristili obrazac ugovora koji su im te banke stavile na raspolaganje. Krediti su se imali otplatiti u 48 (u slučaju osoba CR i AY), 36 (u slučaju osobe ML) i 60 (u slučaju osobe BQ) mjesečnih obroka. Osobe CR, AY, ML i BQ usto su morale izvršiti završnu uplatu predviđenog iznosa.

76. Osobe CR, AY, ML i BQ su nakon izdavanja kredita uredno plaćale dogovorene mjesečne obroke. Međutim, svaka od njih se 31. ožujka 2019., 13. lipnja 2019., 16. rujna 2019. odnosno 20. rujna 2020. povukla iz svojeg ugovora o kreditu. Osobe CR, ML i BQ ponudile su vratiti vozilo u sjedište banke u zamjenu za istovremeni povrat iznosa koje su platile. Osoba BQ svoj je kredit u cijelosti otplatila. Društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank odbili su sve te pokušaje povlačenja iz ugovora.

77. Osobe CR, AY, ML i BQ podnijele su protiv društva Volkswagen Bank i njegove podružnice Audi Bank tužbe sudu koji je uputio zahtjev. Budući da im informacije o pravu na povlačenje iz ugovora i druge obvezne informacije nisu uredno priopćene, one tvrde da rok za povlačenje iz ugovora nije počeo teći do trenutka kada su se one povukle iz svojih ugovora. Osoba CR, među ostalim, zahtijeva da joj se plaćeni mjesečni obroci i predujam koji je platila trgovcu automobilima vrate kada ona vrati vozilo ili, podredno, nakon toga. Ona usto zahtijeva da se utvrdi da nije odgovorna za plaćanje kamate na glavnicu odnosno obroka glavnice od trenutka kada se povukla iz ugovora kao i da je banka došla u zakašnjenje ne preuzevši vozilo. Osoba ML u bitnome zahtijeva isto što i osoba CR. Osoba AY ponajprije zahtijeva da se utvrdi da od trenutka kada se povukla iz ugovora nije odgovorna za plaćanje kamate i obroka. Osoba BQ ponajprije traži povrat mjesečnih obroka koje je platila te da se utvrdi da je banka došla u zakašnjenje ne preuzevši vozilo.

78. Društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank prije svega navode da tužbe treba odbiti kao neosnovane. Tvrde da su upotrebom obrasca pružili osobama CR, AY, ML i BQ sve obvezne informacije te da je stoga rok za povlačenje od 14 dana istekao. U pogledu osoba CR i AY podredno navode da im je rok za povlačenje istekao te da su legitimno smatrali da ti potrošači neće ostvariti svoje pravo na povlačenje iz ugovora nakon što su koristili vozila te redovito plaćali svoje mjesečne obroke. U pogledu osoba ML i BQ usto tvrde da nisu došla u zakašnjenje time što nisu preuzeli vozila s obzirom na to da im ti potrošači nisu to stvarno ponudili u smislu članka 294. BGB-a.

79. Sud koji je uputio zahtjev ističe da, prema utvrđenju Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), pitanja gubitka i zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora ponajprije treba sagledati u svjetlu ugovora koje su stranke već u cijelosti izvršile.

80. U tim okolnostima, pozivajući se na razmatranja u bitnome slična onima koja su izložena u točkama 65. do 71. ovog mišljenja, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja, pri čemu prvo, treće, četvrto, peto i šesto pitanje glase gotovo jednako kao u predmetu C-47/21:

„1. […]

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

   (a) Treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive [2008/48] tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji se mora navesti u ugovoru o kreditu mora biti izračunat na temelju ugovorne kamatne stope koja se navodi u ugovoru?

   (b) […]

   Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) ili 2.(b) potvrdan:

   (c) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

   Ako je odgovor niječan:

   (d) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) ili 2.(b) potvrdan:

3. Kada je riječ o gubitku prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48]:

   (a) […]

   (b) […]

   (c) […] Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

   (d) […] Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

   (e) […]

   (f) […]

4. Kada je riječ o pretpostavci zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]:

   (a) […]

   (b) […]

   (c) […] Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

   (d) […] Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

   (e) […]

   (f) […]

5. […]

6. […]”

IV. Postupak pred Sudom

81. Predsjednik Suda je odlukom od 22. travnja 2021. spojio predmete C-38/21 i C-47/21 za potrebe provedbe pisanog i usmenog postupka i donošenja presude.

82. Sud koji je uputio zahtjev je odlukom od 3. kolovoza 2021. povukao pitanje 2.(a) u predmetu C-47/21, s obzirom na to da je spor u jednom od dvaju slučajeva iz glavnog postupka sporazumno riješen.

83. U predmetu C-38/21, sud koji je uputio zahtjev je odlukom od 24. kolovoza 2021. kojom je uputio taj zahtjev odlučio podnijeti dodatak svojem prvobitnom zahtjevu te uputiti dopunska prethodna pitanja.

84. Sud je odlukom od 31. svibnja 2022. spojio predmet C-232/21 i spojene predmete C-38/21 i C-47/21 za potrebe provedbe usmenog postupka i donošenja presude.

85. Društva BMW Bank i C. Bank, društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank, njemačka vlada i Europska komisija podnijeli su pisana očitovanja. Te su stranke i osoba CR pisano odgovorile na pitanje koje je Sud postavio 31. svibnja 2022.

86. Osoba CR, društva BMW Bank i C. Bank, društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank, njemačka vlada i Komisija su na raspravi održanoj 7. rujna 2022. iznijeli usmena očitovanja i odgovorili na pitanja Suda.

V. Analiza

87. Sud zahtijeva da se u ovom mišljenju razmotre sljedeća pitanja:

— prvo pitanje u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21;

— drugo pitanje u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21, u dijelu u kojem se odnosi na početak tijeka roka za povlačenje iz ugovora ako se potrošaču pruže nepotpune ili bitno netočne informacije;

— četvrto pitanje u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21, u dijelu u kojem zaziva, spominjući potrošačevo postupanje nakon što se povukao iz ugovora, primjenu pretpostavke zlouporabe prava kako bi se ograničilo ostvarivanje prava na povlačenje; i relevantnost, u tom kontekstu, činjenice da su stranke u cijelosti izvršile ugovor;

— peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21;

— peto, šesto i sedmo pitanje u predmetu C-38/21.

88. Kako bih sudu koji je uputio zahtjev pružio korisne smjernice, predložit ću i odgovor na osmo pitanje u predmetu C-38/21.

89. Moja analiza tih pitanja ima dva dijela. Prvo ću razmatrati zahtjev za prethodnu odluku u predmetu C-38/21, počevši s petim pitanjem, koje se odnosi na prirodu ugovora o leasingu koji se temelji na kilometraži. Odgovor na to pitanje odredit će na koja će preostala pitanja biti potrebno odgovoriti. Potom ću se okrenuti prethodnim pitanjima u predmetima C-47/21 i C-232/21.

A. Predmet C-38/21

1. Prvo pitanje u predmetu C-38/21

90. Sud koji je uputio zahtjev tim pitanjem u biti pita ulazi li ugovor o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u postupku koji se pred njime vodi, u područje primjene Direktive 2002/65, Direktive 2008/48 ili Direktive 2011/83.

91. Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, društva BMW Bank i njemačke vlade, svrha takvog ugovora je korisniku leasinga, u zamjenu za plaćanje mjesečnih obroka, staviti na raspolaganje motorno vozilo na razdoblje od dvije do tri godine uz ograničenje broja kilometara koje se tim vozilom može prijeći. Po završetku tog razdoblja korisnik leasinga plaća davatelju leasinga naknadu ako je prešao više od dogovorenog broja kilometara. Ako je pak prešao manje od dogovorenog broja kilometara, korisnik leasinga dobiva naknadu od davatelja leasinga. Korisnik leasinga tijekom čitavog trajanja ugovora snosi rizik od gubitka vozila te štete i drugih problema na vozilu te ga stoga mora sveobuhvatno osigurati. On je usto dužan utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu, osobito protiv trgovca koji mu je prodao vozilo i proizvođača vozila. Ni ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži ni bilo koji zaseban ugovor ne obvezuje korisnika leasinga da kupi vozilo. Naposljetku, korisnik leasinga ne jamči da će vozilo po isteku ugovora imati neku određenu vrijednost; on je gubitak vrijednosti dužan nadoknaditi samo ako se po vraćanju vozila utvrdi da njegovo stanje ne odgovara njegovoj starosti ili da je prekoračen maksimalan broj kilometara predviđen u ugovoru.

92. Peto pitanje u predmetu C-38/21 analizirat ću u tri dijela. Kao prvo, čvrsto smatram da ugovor o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži, kakav je prethodno opisan, ne ulazi u područje primjene Direktive 2008/48 [26]. Ta se direktiva, kako je predviđeno u njezinu članku 2. stavku 1., primjenjuje na „ugovore o kreditu” kako su definirani u njezinu članku 3. točki (c). Ona se, kako proizlazi iz njezina članka 2. stavka 2. točke (d), na ugovore o leasingu primjenjuje samo ako se njima samima ili zasebnim ugovorom korisnika leasinga obvezuje da kupi predmet ugovora [27]. Dakle, ugovore o leasingu se samo u tim jasno definiranim okolnostima može smatrati ugovorima o kreditu u smislu Direktive 2008/48. Iz odluke kojom je upućen zahtjev u predmetu C-38/21 proizlazi da obveza kupnje odnosnog vozila nije predviđena ni u ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži ni u bilo kojem zasebnom ugovoru.

93. Ne prihvaćam tvrdnju suda koji je uputio zahtjev da je odredbe Direktive 2008/48 moguće primijeniti po analogiji s obzirom na to da su ugovori o leasingu koji se temelje na kilometraži načelno osmišljeni s ciljem da tijekom trajanja leasinga rezultiraju punom amortizacijom uporabe vozila. Taj zaključak donosim zbog jednostavnog razloga da Direktiva 2008/48 ugovore o leasingu koji ne propisuju obvezu kupnje nedvosmisleno isključuje iz svojeg područja primjene [28]. U svakom slučaju, kako društvo BMW Bank i njemačka vlada pravilno ističu, u ovom predmetu nema pravne praznine koja bi mogla opravdati primjenu različitih pravila po analogiji.

94. Kao drugo, kada je riječ o primjeni Direktive 2002/65, njezin je cilj u njezinu članku 1. stavku 1. opisan kao usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u vezi s trgovanjem na daljinu financijskim uslugama za potrošače [29]. U članku 2. točki (b) Direktive 2002/65 „financijska usluga” je definirana kao „svaka usluga koja ima prirodu bankovne, kreditne ili osiguravajuće usluge, usluge osobne mirovine, ulaganja ili plaćanja” [30].

95. Slažem se s njemačkom vladom da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, nije ugovor za „uslugu koja ima prirodu bankovne […] usluge” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65. Ugovore kakve se ovdje razmatra gotovo

[26] To stajalište dijele sve stranke koje su podnijele očitovanja u predmetu C-38/21 kao i Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud).

[27] Smatra se da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik. U predmetu C-38/21 društvo BMW Bank navodi da nije moglo donijeti takvu jednostranu odluku. Na sudu koji je uputio zahtjev je da to utvrdi.

[28] Vidjeti, u tom pogledu i po analogiji, presudu od 18. rujna 2019., Riel (C-47/18, EU:C:2019:754, t. 43.).

[29] U uvodnoj izjavi 14. Direktive 2002/65 usto je navedeno da se ta direktiva „odnosi na sve financijske usluge koje se mogu pružati na daljinu”.

[30] Ta definicija u bitnome je jednaka definiciji iz članka 2. točke 12. Direktive 2011/83, u čijem je članku 3. stavku 3. točki (d) predviđeno da se ta direktiva ne primjenjuje na ugovore za financijske usluge.

isključivo nude banke koje su u vlasništvu proizvođača motornih vozila, kao što je slučaj u ovom predmetu, ili poduzetnici koji su specijalizirani za leasing motornih vozila, kao što su društva koja iznajmljuju automobile. Iako je na sudu koji je uputio zahtjev da to provjeri, ugovori o leasingu koji se temelje na kilometraži ne čine uobičajenu ponudu takozvanih „tradicionalnih" banaka. Činjenica da je banka stranka ugovora o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži ne omogućava sama po sebi donošenje zaključka da je riječ o ugovoru za „uslugu koja ima prirodu bankovne usluge". Kako je objašnjeno u nastavku, za to je potrebno da taj ugovor služi kao sredstvo financiranja.

96. Umjesto toga, postavlja se pitanje može li takav ugovor o leasingu činiti ugovor za „uslugu koja ima prirodu kreditne […] usluge" u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65. Budući da u toj direktivi pojam „kredit" nije definiran, možda bi se za njegovo tumačenje trebalo voditi definicijom „ugovora o kreditu" u članku 3. točki (c) Direktive 2008/48. Prema tom pristupu, ugovori o leasingu koji ne propisuju obvezu kupnje ne odnose se na „uslugu kreditne naravi" s obzirom na to da oni, kako je objašnjeno u točki 92. ovog mišljenja, ne čine ugovore o kreditu u smislu Direktive 2008/48. To mi se rješenje čini pomalo umjetnim jer se ne može isključiti da je zakonodavac pri usvajanju Direktive 2002/65 težio tumačenju pojma kredita koje je šire od onog kojemu je težio kada je usvajao Direktivu 2008/48.

97. Dijelim stajalište stranaka koje su podnijele očitovanja u predmetu C-38/21 prema kojem odgovor na to pitanje ovisi o određivanju glavne svrhe ugovora o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži, a koji ne propisuje obvezu kupnje tog motornog vozila. Prema mojemu mišljenju, za takav se ugovor može smatrati da se odnosi na financijsku uslugu te da posljedično ulazi u područje primjene Direktive 2002/65 samo ako ponajprije služi kao sredstvo financiranja.

98. Slažem se sa zaključkom društva BMW Bank i njemačke vlade da je glavna svrha takvog ugovora omogućiti potrošaču da tijekom određenog razdoblja koristi vozilo po svojem izboru u zamjenu za plaćanje mjesečne naknade.

99. Točno je da, kako Komisija ističe, ugovor o leasingu potrošaču pruža financijsku pomoć koja mu omogućuje korištenje neke robe ili imovine. Njime se zamjenjuje nužnost da potrošač kupi tu robu ili imovinu kako bi je koristio. Kako Komisija pomalo dvosmisleno navodi, takav ugovor je sredstvo „financiranja uporabe vozila".

100. Smatram da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, ne služi potrošaču, strogo govoreći, kao sredstvo financiranja u smislu da mu omogućuje kupnju vozila s odgodom plaćanja. Davatelj leasinga ne izdaje potrošaču nikakav kapital s tom svrhom. On kupuje vozilo te je njegov vlasnik tijekom i nakon isteka trajanja ugovora o leasingu koji se temelji na kilometraži, iako je potrošač izabrao vozilo. Potrošač nije odgovoran za punu amortizaciju troškova kupnje vozila koje je davatelj snosio te iznosi koje plaća za leasing ne nadoknađuju nužno te troškove. Osim toga, davatelj leasinga snosi rizike povezane s gubitkom vrijednosti vozila tijekom trajanja ugovora. Kako njemačka vlada s pravom ističe, naknada koja se na temelju ugovora o leasingu plaća ako se vozilo koristi više ili manje od predviđenog broja kilometara ne jamči davatelju leasinga da će vozilo po isteku ugovora imati određenu vrijednost niti mu jamči punu amortizaciju uporabe tog vozila.

101. Komisija usto ističe da potrošač na temelju takvog ugovora ima prava i obveze koja obično pripadaju vlasniku vozila, uključujući odgovornost za premije osiguranja, troškove održavanja te poreze i rizike od gubitka ili štete. Potrošač usto mora utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu. Ta prava i obveze postoje tijekom razdoblja uporabe vozila kako je propisano u ugovoru o leasingu te su ograničena na rizike koji proizlaze iz te uporabe.

102. Stoga smatram da ugovor o leasingu motornog vozila koji se temelji na kilometraži, a koji ne propisuje obvezu kupnje nije obuhvaćen područjem primjene Direktive 2002/65 [31].

103. Kao treće, smatram da takav ugovor ima prirodu ugovora o usluzi u smislu Direktive 2011/83, koja se primjenjuje na „svaki ugovor sklopljen između trgovca i potrošača” [32]. Direktiva 2011/83 „ugovor o usluzi” definira kao svaki ugovor osim kupoprodajnog ugovora u smislu njezina članka 2. točke 5. [33], prema kojem trgovac isporučuje ili se obvezuje isporučiti uslugu potrošaču, a potrošač plaća ili se obvezuje platiti njezinu cijenu [34]. Očito je da pod takve ugovore potpadaju ugovori, poput onoga o kojemu je riječ u predmetu C-38/21, kojima trgovac potrošaču na određeno razdoblje prenosi pravo uporabe motornog vozila u zamjenu za plaćanje [35].

104. Radi cjelovitosti bih dodao da me analiza koju sam proveo navodi na zaključak da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku, ne služi istovremeno i kao sredstvo financiranja i kao sredstvo prijenosa prava na uporabu vozila. Iz toga proizlazi da se ne slažem s Komisijinim pristupom prema kojem su Direktiva 2002/65 i Direktiva 2011/83 usporedno primjenjive. Taj pristup nije u skladu s dvjema činjenicama. Područje primjene svake od tih direktiva precizno je definirano. Postoji jedan i nedjeljiv ugovor na temelju kojeg potrošač koristi vozilo u zamjenu za plaćanje naknade. Istovremena primjena više direktiva na takav ugovor dovela bi stoga u pitanje pravnu sigurnost i cilj da se potrošačima osigura visoka razina zaštite.

105. S obzirom na navedeno, predlažem Sudu da na peto pitanje u predmetu C-38/21 odgovori u smislu da ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži koji traju približno dvije do tri godine, a koji se sklapaju upotrebom obrasca koji isključuje pravo na redovan raskid ugovora, u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom potrošača ne obvezuje da kupi predmet ugovora te se smatra da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik te na temelju kojih potrošač mora sam sveobuhvatno osigurati vozilo, utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu (osobito protiv trgovca od kojeg je kupio vozilo i proizvođača vozila) te usto snositi rizike od gubitka, štete ili drugih problema, ulaze u područje primjene Direktive 2011/83. Oni ne čine ni ugovore o kreditu u smislu članka 3. točke (c) Direktive 2008/48 ni ugovore o financijskim uslugama u smislu članka 2. točke 12. Direktive 2011/83 i članka 2. točke (b) Direktive 2002/65.

[31] Komisija je na raspravi pomalo nevoljko priznala da se ta direktiva primjenjuje na ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku.

[32] Članak 3. stavak 1. Direktive 2011/83. Ta se direktiva, kako je predviđeno u njezinu članku 3. stavku 3. točki (d), ne primjenjuje na ugovore za financijske usluge.

[33] U članku 2. točki 5. Direktive 2011/83 „kupoprodajni ugovor” je definiran kao „svaki ugovor prema kojem vlasništvo nad robom trgovac prenosi ili se obvezuje prenijeti na potrošača, a potrošač plaća ili se obvezuje platiti njezinu cijenu, uključujući i svaki ugovor čiji su predmet i roba i usluge”.

[34] Presuda od 31. ožujka 2022., CTS Eventim (C-96/21, EU:C:2022:238, t. 31. i navedena sudska praksa). Iz članka 2. točke 6. Direktive 2011/83 proizlazi da pojam „ugovor o usluzi” valja razumjeti kao da uključuje sve ugovore koji nisu obuhvaćeni pojmom „kupoprodajni ugovor” (presuda od 12. ožujka 2020., Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, t. 22.).

[35] Kako je istaknuto u točki 100. ovog mišljenja, kod ugovora o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, nema prijenosa vlasništva nad robom. Banka zadržava vlasništvo nad robom tijekom i nakon isteka trajanja ugovora.

2. Šesto pitanje u predmetu C-38/21

106. Sud koji je uputio zahtjev ovim pitanjem u biti pita treba li ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži o kojemu je riječ u glavnom postupku smatrati, s obzirom na okolnosti u kojima je sklopljen, a koje su opisane u točki 42. ovog mišljenja, „ugovorom sklopljenim izvan poslovnih prostorija" u smislu članka 2. točke 8. Direktive 2011/83. Konkretnije, želi doznati treba li prostorije trgovca automobilima u kojima potrošač podnosi zahtjev za leasing vozila smatrati trgovčevim „poslovnim prostorijama" u smislu članka 2. točke 9. te direktive ako trgovac samo sudjeluje u pripremi ugovora, a da ga nije ovlašten sklopiti.

107. U članku 2. točki 8. podtočki (a) Direktive 2011/83 „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija" definiran je kao svaki ugovor između trgovca i potrošača „sklopljen u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca". Prema članku 2. točki 9. podtočki (a) te direktive, „poslovna prostorija" je „svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi".

108. Iz uvodne izjave 22. Direktive 2011/83 proizlazi da pojam „poslovne prostorije" treba široko shvaćati te da takvima treba smatrati prostorije osobe koja djeluje u ime ili za račun trgovca kako je definiran u toj direktivi. U članku 2. točki 2. Direktive 2011/83 „trgovac" je definiran kao svaka fizička ili pravna osoba, neovisno o tome je li u privatnom ili javnom vlasništvu, koja u vezi s ugovorima obuhvaćenim ovom Direktivom djeluje, „uključujući i preko drugih osoba koje djeluju u njezino ime ili za njezin račun, u svrhe povezane sa svojom trgovačkom, poslovnom, obrtničkom ili profesionalnom djelatnošću".

109. Iz navedenog je moguće zaključiti da presudan kriterij koji određuje je li poslovne prostorije osobe koja djeluje kao posrednik, a u ovom predmetu je to trgovac automobilima, moguće smatrati „poslovnim prostorijama" trgovca čini pitanje djeluje li ta osoba u ime ili za račun tog trgovca.

110. Direktiva 2011/83, kako je navedeno u njezinoj uvodnoj izjavi 16., ne bi trebala imati učinak na nacionalne zakone o pravnom zastupanju, kao što su pravila koja određuju osobu koja djeluje u ime ili za račun trgovca. Iz toga slijedi da, kako bi se odgovorilo na predmetno pitanje, sud koji je uputio zahtjev mora proučiti, s obzirom na nacionalno pravo, kakav pravni odnos postoji između trgovca automobilima i banke u okolnostima ovog predmeta te utvrditi može li se iz tog odnosa zaključiti da je prvonavedeni djelovao u ime ili za račun potonje.

111. Iako je to pitanje nacionalnog prava, Direktiva 2011/83 daje određene smjernice o tome kako mu treba pristupiti. U tom pogledu, iako članak 2. točka 8. podtočka (a) Direktive 2011/83 govori o tome da je ugovor „sklopljen", čini mi se da za kvalifikaciju posrednikovih prostorija kao „poslovnih prostorija" trgovca nije potrebno da posrednik ima konkretne upute za sklapanje ugovora s potrošačem.

112. Iz toga proizlazi da je posrednikovo sudjelovanje u stadiju pregovora o ugovoru dovoljno da se njegove prostorije smatra poslovnim prostorijama trgovca, pod uvjetom da je takvo sudjelovanje dovoljno značajno te uključuje posrednikovu obvezu da potrošaču pruži informacije na koje se upućuje u članku 5. Direktive 2011/83.

113. Naposljetku, čini se da je cilj odredbi koje se odnose na „ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija" naveden u uvodnoj izjavi 21. Direktive 2011/83, prema kojoj potrošač, ako se nalazi izvan poslovnih prostorija trgovca, može biti pod potencijalnim psihološkim pritiskom ili može

biti suočen s elementom iznenađenja, neovisno o tome je li tražio dolazak trgovca ili nije [36]. Te odredbe očito nisu namijenjene zaštiti potrošača koji spontano posjete prostorije u kojima mogu očekivati da će ih trgovac navoditi na sklapanje ugovora. Iz toga slijedi da mi nije uvjerljiva tvrdnja da je potrošač koji želi kupiti vozilo iznenađen kada prilikom posjeta prostorijama trgovca automobilima koji je povezan s bankom koja nudi ugovore o leasingu dobije ponude za sklapanje takvog ugovora.

114. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na šesto pitanje u predmetu C-38/21 odgovori u smislu da članak 2. točku 9. Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da poslovne prostorije osobe koja djeluje u ime ili za račun trgovca kako je definiran u članku 2. točki 2. te direktive treba smatrati „poslovnim prostorijama" tog trgovca. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti slučaja koji se pred njim vodi te u skladu s nacionalnim pravom, je li posrednik u ime ili za račun trgovca djelovao za potrebe pregovora o ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži ili za potrebe njegova sklapanja.

3. Sedmo pitanje u predmetu C-38/21

115. Sud koji je uputio zahtjev ovim pitanjem želi doznati primjenjuje li se izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 16. točki (l) Direktive 2011/83 na ugovore o leasingu koji se temelje na kilometraži kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku.

116. Članci 9. do 15. Direktive 2011/83 daju potrošačima pravo da se povuku iz ugovora na daljinu ili ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija u smislu članka 2. točaka 7. i 8. te direktive te opisuju uvjete i druge aspekte ostvarivanja tog prava. Članak 16. Direktive 2011/83 sadržava izuzeća od prava na povlačenje, osobito iz ugovora o uslugama iznajmljivanja automobila koji predviđaju konkretan datum ili rok izvršenja. Tu odredbu treba strogo tumačiti s obzirom na to da odstupa od Unijinih pravila o zaštiti potrošača [37].

117. Što se tiče, kao prvo, pitanja čine li ugovori o leasingu koji se temelje na kilometraži ugovore o uslugama iznajmljivanja automobila, iz sudske prakse proizlazi da pojam „usluge iznajmljivanja automobila" podrazumijeva „stavljanje potrošaču na raspolaganje prijevoznog sredstva" [38]. Sud je usto utvrdio da je svrha ugovora o najmu automobila omogućiti prijevoz putnika [39]. S obzirom na te elemente, na prvi se pogled može činiti da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kojemu je svrha potrošaču omogućiti uporabu motornog vozila, potpada pod pojam „pružanje usluga iznajmljivanja automobila".

118. Međutim, iz uvodne izjave 49. Direktive 2011/83 proizlazi da je cilj članka 16. točke (l) te direktive zaštita trgovaca od rizika povezanih s čuvanjem određenih kapaciteta koje bi trgovac, kad bi pravo na povlačenje bilo ostvareno, mogao teško popuniti [40]. Slično tomu, iz sudske prakse Suda proizlazi da se člankom 16. točkom (l) ponajprije nastoji zaštititi određene pružatelje usluga od neproporcionalnih posljedica mogućnosti potrošača da se uz minimalnu najavu besplatno i bez objašnjenja povuče iz ugovora [41]. Za razliku od Komisije, nisam uvjeren da takav rizik ili neproporcionalne posljedice postoje u kontekstu ugovora o leasingu motornog vozila. Davatelj

[36] Presuda od 7. kolovoza 2018., Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642, t. 33. i 34.)

[37] Presuda od 14. svibnja 2020., NK (projekt obiteljske kuće) (C-208/19, EU:C:2020:382, t. 40. i navedena sudska praksa)

[38] Vidjeti, u tom pogledu, presude od 10. ožujka 2005., easyCar (C-336/03, EU:C:2005:150, t. 23., 26. i 27.), i od 12. ožujka 2020., Verbraucherzentrale Berlin (C-583/18, EU:C:2020:199, t. 30.).

[39] Presuda od 12. ožujka 2020., Verbraucherzentrale Berlin (C-583/18, EU:C:2020:199, t. 34.)

[40] Presuda od 31. ožujka 2022., CTS Eventim (C-96/21, EU:C:2022:238, t. 44.)

[41] Vidjeti, po analogiji, presudu od 10. ožujka 2005., easyCar (C-336/03, EU:C:2005:150, t. 28.).

leasinga u slučaju ostvarenja prava na povlačenje može tim vozilom, nad kojim zadržava vlasništvo, slobodno raspolagati, tako da ga, primjerice, iznajmi ili preproda. Stoga smatram da izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 16. točki (l) Direktive 2011/83 nije primjenjivo u predmetu poput onog koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev. U tom kontekstu usto ističem da je zakonodavac navedenim izuzećem, s obzirom na to da se ono primjenjuje ako ugovor predviđa „konkretan datum ili rok izvršenja", htio obuhvatiti samo kratkoročno iznajmljivanje automobila.

119. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na sedmo pitanje u predmetu C-38/21 odgovori u smislu da članak 16. točku (l) Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da se u njemu predviđeno izuzeće ne primjenjuje na ugovore o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži.

4. Osmo pitanje u predmetu C-38/21

120. Sud koji je uputio zahtjev ovim pitanjem u biti pita može li se ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku smatrati „ugovorom na daljinu" u smislu članka 2. točke (a) Direktive 2002/65 i članka 2. točke 7. Direktive 2011/83 ako je potrošač u osobnom kontaktu samo s posrednikom koji priprema ugovor te ga može informirati o usluzi koja se nudi, ali nije ovlašten zastupati trgovca pri sklapanju tog ugovora.

121. U članku 2. točki 7. Direktive 2011/83 „ugovor na daljinu" je definiran kao ugovor sklopljen između trgovca i potrošača na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu bez istovremene fizičke prisutnosti trgovca i potrošača, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije do, uključno, trenutka u kojem se sklapa ugovor. Članak 2. točka (a) Direktive 2002/65 sadržava veoma sličnu definiciju [42].

122. Prema mojemu mišljenju, ugovor nije sklopljen „isključivo" uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije „do trenutka" njegova sklapanja ako je posrednik u ime ili za račun trgovca sudjelovao u pregovorima o tom ugovoru tako što je potrošaču, uz njegovu prisutnost, dao podrobne informacije o sadržaju tog ugovora te mu odgovorio na pitanja.

123. Prema članku 2. točki 2. Direktive 2011/83, trgovcem se smatra svaka osoba koja djeluje u njegovo ime ili za njegov račun. Čini mi se da neovlaštenost te osobe da pri sklapanju ugovora djeluje u ime ili za račun trgovca nije presudna odnosno da je dovoljno da ta osoba u opisanom svojstvu djeluje u stadiju pregovora. U tom pogledu, iz uvodne izjave 20. Direktive 2011/83 se čini da, iako definicija ugovora na daljinu obuhvaća i situacije u kojima potrošač posjeti poslovne prostorije kako bi prikupio informacije o robi ili uslugama te potom na daljinu pregovara o ugovoru te ga na daljinu i sklopi, ugovor o kojem se pregovaralo u poslovnim prostorijama trgovca, ali koji je sklopljen sredstvom daljinske komunikacije, nije ugovor na daljinu.

124. Iz činjeničnog stanja ovog predmeta, kako ga je opisao sud koji je uputio zahtjev, proizlazi da je trgovac automobilima u prisutnosti osobe VK izračunao razne elemente ugovora o leasingu koji se temelji na kilometraži (trajanje leasinga, predujam i iznos mjesečnih obroka), razgovarao o njima s tom osobom te je bio ovlašten i u mogućnosti odgovoriti na sva njezina pitanja. S obzirom na to, moglo bi se smatrati da osoba VK nije samo prikupljala informacije o ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži, već je „fizički" sudjelovala u pregovorima o tom ugovoru s trgovcem automobilima, zbog čega ga nije moguće smatrati ugovorom na daljinu. Na sudu koji je

[42] Svoju ću analizu ograničiti na članak 2. točku 7. Direktive 2011/83 jer se, prema mojemu mišljenju, Direktiva 2002/65 ne primjenjuje na ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži, kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku.

uputio zahtjev je da utvrdi, s obzirom na nacionalno pravo i konkretne okolnosti slučaja, je li trgovac automobilima bio ovlašten djelovati u ime ili za račun banke, barem za potrebe pregovora o tom ugovoru, te može li razmjer sudjelovanja tog trgovca činiti pregovaranje.

125. Radi cjelovitosti ističem da sud koji je uputio zahtjev ne navodi je li ugovor sklopljen u okviru „organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu”[43]. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi i prisutnost tog elementa.

126. Stoga predlažem Sudu da na osmo pitanje u predmetu C-38/21 odgovori u smislu da članak 2. točku 7. Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da ugovor nije moguće smatrati ugovorom na daljinu ako osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca o tom ugovoru s potrošačem pregovara u njegovoj fizičkoj prisutnosti. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti slučaja te u skladu s nacionalnim pravom, je li posrednik djelovao u ime ili za račun trgovca za potrebe pregovora o ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži.

5. Međuzaključak

127. Ako, s obzirom na odgovore koje dobije od Suda, sud koji je uputio zahtjev utvrdi da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži o kojemu je riječ u glavnom postupku čini ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija ili ugovor na daljinu te da se izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 16. točki (l) Direktive 2011/83 ne primjenjuje na taj ugovor, on treba, načelno, zaključiti da je osoba VK imala to pravo na temelju članka 9. stavka 1. navedene direktive[44].

128. S obzirom na navedeno, sud koji je uputio zahtjev i dalje bi morao utvrditi je li osoba VK to pravo ostvarila u propisanom roku u skladu s člankom 9. stavkom 2. Direktive 2011/83, potencijalno tumačenom u vezi s člankom 10. te direktive. Budući da se ne može isključiti da je osoba VK imala takvo pravo na povlačenje, treće i četvrto prethodno pitanje u predmetu C-38/21 relevantna su za rješavanje spora u glavnom postupku[45]. Što se tiče odgovora na četvrto pitanje u predmetu C-38/21, čije je razmatranje Sud od mene zatražio, upućujem na svoju analizu odgovarajućeg pitanja u predmetima C-47/21 i C-232/21, izloženu u točkama 149. do 158. ovog mišljenja.

B. Predmeti C-47/21 i C-232/21

1. Prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

129. Prvim se pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 u bitnome pita protivi li se Direktivi 2008/48 nacionalno zakonodavstvo koje predviđa pravnu pretpostavku prema kojoj trgovac svoju obvezu informiranja potrošača o pravu na povlačenje iz ugovora ispunjava uvrštenjem u ugovor

[43] Vidjeti članak 2. točku 7. Direktive 2011/83.

[44] S druge strane, ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži o kojemu je riječ u glavnom postupku ne čini ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija ili ugovor na daljinu ili da čini takav ugovor, ali da se na njega primjenjuje izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 16. točki (l) Direktive 2011/83, on treba, načelno, zaključiti da osoba VK nije imala to pravo.

[45] Sud koji je uputio zahtjev u dodatku svojem prvobitnom zahtjevu navodi da prvo i drugo pitanje u predmetu C-38/21 neće biti relevantna ako Sud zaključi da ugovor o leasingu koji se temelji na kilometraži o kojemu je riječ u glavnom postupku ne ulazi u područje primjene Direktive 2008/48.

klauzule koja odgovara zakonskom obrascu koji nije u skladu sa zahtjevima navedene direktive. Ako se opisano nacionalno zakonodavstvo protivi toj direktivi, mora li ga sud koji je uputio zahtjev proglasiti neprimjenjivim?

130. Kada je riječ o prvom dijelu pitanja, svaki od ugovora o kreditu o kojima je riječ u predmetima C-47/21 i C-232/21 sadržava klauzulu prema kojoj rok za povlačenje počinje teći nakon sklapanja ugovora, ali ne dok dužnik ne dobije sve obvezne informacije na koje se upućuje u članku 492. stavku 2. BGB-a. Sama ta odredba upućuje na članak 247. stavke 6. do 13. EGBGB-a, gdje se pak upućuje na druge odredbe BGB-a. Takva klauzula u bitnome je jednaka onoj koju je Sud u presudi Kreissparkasse Saarlouis proglasio protivnom članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48 [46].

131. Ta klauzula usto odgovara obrascu sadržanom u tada primjenjivoj verziji Priloga 7. EGBGB-u [47]. U članku 247. stavku 6. točki 2. trećoj rečenici i članku 247. stavku 12. točki 1. trećoj rečenici EGBGB-a predviđena je pretpostavka zakonitosti prema kojoj ugovor koji sadržava klauzulu koja odgovara tom obrascu zadovoljava zakonske zahtjeve u pogledu pružanja informacija o pravu na povlačenje iz ugovora.

132. Kada je riječ o informacijama na koje se upućuje u članku 10. Direktive 2008/48, Sud je utvrdio da se članku 10. stavku 2. točki (p) te direktive protivi ugovor o kreditu u kojem se upućuje na nacionalnu odredbu u kojoj se samoj upućuje na druge odredbe nacionalnog zakonodavstva. Iz toga proizlazi da se toj direktivi protivi i nacionalno zakonodavstvo koje predviđa pretpostavku zakonitosti opisanu u točki 131. ovog mišljenja. Čini se da to stajalište dijeli većina stranaka u postupku pred Sudom. Njemačka vlada je čak istaknula, kako u svojim pisanim očitovanjima tako i na raspravi, da je zakonski obrazac sadržan u Prilogu 7. EGBGB-u izmijenjen s učinkom od 15. lipnja 2021. radi usklađivanja s tumačenjem koje je Sud usvojio u presudi Kreissparkasse Saarlouis [48].

133. Drugi dio tog pitanja odnosi se na pravne posljedice utvrđenja da pretpostavka zakonitosti predviđena člankom 247. stavkom 6. točkom 2. trećom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. točkom 1. trećom rečenicom EGBGB-a nije u skladu s Direktivom 2008/48.

134. U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, tumačenje koje potonji daje pravnom pravilu Unije pojašnjava i precizira značenje i doseg tog pravila onako kako ono mora ili je moralo biti shvaćeno i primijenjeno od trenutka njegova stupanja na snagu. Iz toga proizlazi da sudac može i mora primijeniti tako protumačeno pravo Unije čak i na pravne odnose koji su se pojavili i nastali nakon stupanja na snagu tog pravila i prije presude o zahtjevu za tumačenje ako su usto ispunjeni svi uvjeti koji omogućuju iznošenje spora o primjeni spomenutog pravnog pravila pred nadležne sudove [49]. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi i da nacionalni sudovi moraju svoje nacionalno pravo u najvećoj mogućoj mjeri tumačiti u skladu s pravom Unije i pojedincima priznati mogućnost dobivanja naknade kada su njihova prava narušena povredom prava Unije za koju je

[46] Vidjeti bilješku 16. ovog mišljenja.

[47] U tom obrascu nisu bile navedene sve informacije koje su se dužniku morale pružiti, već se samo upućivalo na članak 492. stavak 2. BGB-a.

[48] Vidjeti bilješku 16. ovog mišljenja.

[49] Presuda od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, t. 53. i navedena sudska praksa)

odgovorna država članica [50]. U tom pogledu, nacionalni sud ne može valjano smatrati da nije u mogućnosti protumačiti nacionalnu odredbu u skladu s pravom Unije samo zbog činjenice da se ta odredba tumačila na način koji nije spojiv s tim pravom [51].

135. Međutim, obveza nacionalnog suda da se pozove na sadržaj Direktive prilikom tumačenja i primjene relevantnih pravila unutarnjeg prava ograničena je općim načelima prava. Ona usto ne može služiti kao temelj *contra legem* tumačenja nacionalnog prava [52]. U ovim predmetima sud koji je uputio zahtjev navodi da je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) utvrdio da nacionalne odredbe o kojima je riječ nije moguće tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48 te da bi to stoga bilo *contra legem*. Društvo C. Bank, društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank te njemačka vlada podupiru to stajalište.

136. Ako nacionalni sud koji je u okviru svojih nadležnosti zadužen za primjenu odredaba prava Unije ne može nacionalni propis tumačiti u skladu sa zahtjevima prava Unije, on je dužan, na temelju načela nadređenosti prava Unije, osigurati puni učinak tih odredbi izuzimajući iz primjene, prema potrebi, svaku suprotnu odredbu, pa bila ona i naknadna. Taj sud ne mora zatražiti ni čekati prethodno stavljanje izvan snage te nacionalne odredbe kroz zakonodavni ili bilo koji drugi postupak predviđen ustavom [53]. Međutim, na odredbu prava Unije koja nema izravan učinak nije se moguće, kao takvu, pozvati u okviru spora koji je obuhvaćen pravom Unije kako bi se izuzela iz primjene odredba nacionalnog prava koja joj je suprotna [54].

137. U ovim predmetima nije potrebno utvrditi imaju li odredbe Direktive 2008/48 o kojima je riječ izravan učinak. Kako je Sud nedavno ponovio u presudi Thelen Technopark Berlin [55] te kako društvo C. Bank, društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank, njemačka vlada i Komisija ističu u svojim pisanim očitovanjima, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da direktiva ne može sama po sebi stvarati obveze za pojedinca te se stoga protiv njega pred nacionalnim sudovima nije moguće pozivati na direktivu kao takvu. Budući da se sporovi u glavnim postupcima vode između potrošača i banaka u privatnom vlasništvu, Direktiva 2008/48 ne može kao takva sudu koji je uputio zahtjev nametnuti obvezu da nacionalne odredbe o kojima je riječ proglasi neprimjenjivima.

138. Kako Komisija ističe u svojim pisanim očitovanjima, Savezna Republika Njemačka ipak može biti izvanugovorno odgovorna zbog činjenice da se njezino nacionalno zakonodavstvo protivilo Direktivi 2008/48. Kako je Sud također podsjetio u presudi Thelen Technopark Berlin [56], stranka koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije može se pozvati na sudsku praksu proizišlu iz presude Francovich i dr. [57] kako bi ostvarila odgovarajuću naknadu pretrpljene štete.

139. S obzirom na navedeno, predlažem Sudu da na prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 odgovori u smislu da članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48, u vezi s člankom 14. stavkom 1. te direktive, treba tumačiti na način da mu se protive nacionalna pravila, kao što su ona o kojima je riječ u navedenim predmetima, koja predviđaju pretpostavku zakonitosti

50 Presuda od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, t. 26. i navedena sudska praksa)

51 Presuda od 5. rujna 2019., Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, t. 55.)

52 Presuda od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, t. 28. i navedena sudska praksa)

53 Presuda od 24. lipnja 2019., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, t. 58. i navedena sudska praksa)

54 *Ibid*., t. 62.

55 Presuda od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, t. 32. i navedena sudska praksa)

56 *Ibid*., t. 41. i navedena sudska praksa.

57 Presuda od 19. studenoga 1991., Francovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428)

prema kojoj odredba ugovora o kreditu koja odgovara zakonskom obrascu zadovoljava nacionalne zakonske zahtjeve u pogledu informiranja o pravu na povlačenje iz ugovora unatoč tomu što ne zadovoljava zahtjeve iz članka 10. stavka 2. točke (p) te direktive. Pravo Unije ne može kao takvo nacionalnom sudu koji odlučuje o sporu između privatnih subjekata nametnuti obvezu da takva nacionalna pravila proglasi neprimjenjivima, čak i ako se protive članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48, ne dovodeći u pitanje pravo stranke koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije da zahtijeva naknadu pretrpljene štete.

140. S obzirom na odgovor predložen na ovo pitanje, smatram da nije potrebno odlučiti o zahtjevu njemačke vlade da se učinci presude Suda ograniče na razdoblje nakon njezina donošenja. Valja navesti da je taj zahtjev istaknut za slučaj da Sud zaključi bilo da se „pretpostavka zakonitosti kao takva, to jest neovisno o tome primjenjuje li se ona u uvjetima sukladnima člancima 10. i 14. Direktive [2008/48], protivi pravu Unije” ili da tu pretpostavku ne treba primijeniti jer se protivi članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48 te da potonja odredba ima izravan učinak. Niti jedan od tih zaključaka ovdje se neće donijeti.

2. Drugo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

141. Drugo pitanje, koje je podijeljeno na nekoliko potpitanja, odnosi se na informacije koje se na temelju članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 moraju navesti u ugovoru o potrošačkom kreditu. Sud koji je uputio zahtjev pita, među ostalim, počinje li rok za povlačenje teći, u skladu s člankom 14. stavkom 1. te direktive, samo ako su pružene informacije potpune i točne. Za slučaj da to nije tako, pita na temelju kojih kriterija treba odrediti kada taj rok počinje teći.

142. Cilj obveze da se u ugovoru o kreditu jasno i sažeto navedu informacije na koje se upućuje u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 jest omogućiti potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema tom ugovoru [58]. Potrošačeva svijest i dobro razumijevanje tih informacija nužni su za pravilno izvršenje ugovora, a osobito za ostvarivanje prava potrošača, među kojima je i njegovo pravo na povlačenje iz ugovora [59]. Kako je Sud istaknuo u presudi Kreissparkasse Saarlouis, ta obveza pridonosi postizanju cilja Direktive 2008/48, koji se sastoji od toga da se u području potrošačkog kreditiranja predvidi potpuno i obvezatno usklađivanje u cijelom nizu ključnih područja koje se smatra nužnim kako bi se osiguralo da svi potrošači u Uniji uživaju visoku i jednaku razinu zaštite svojih interesa te kako bi se olakšalo stvaranje učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja [60].

143. Kako Komisija pravilno ističe u svojim pisanim očitovanjima, članak 10. stavak 2. Direktive 2008/48 izraz je sustava zaštite uspostavljenog tom direktivom, koji se temelji na ideji da se potrošač nalazi u podčinjenom položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga u pogledu kako pregovaračke moći tako i informiranosti, što je situacija koja ga navodi da pristane na uvjete koje je ranije sastavio prodavatelj robe ili pružatelj usluge bez da na njih može imati utjecaja [61].

[58] Vidjeti uvodnu izjavu 31. Direktive 2008/48 i presudu Kreissparkasse Saarlouis (t. 35. i navedenu sudsku praksu). Vidjeti također mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana u spojenim predmetima Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:629, t. 46.).

[59] Presuda Kreissparkasse Saarlouis (t. 45.)

[60] *Ibid*., t. 36. i navedena sudska praksa. Vidjeti također uvodnu izjavu 9. Direktive 2008/48.

[61] Vidjeti, po analogiji, presudu od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, t. 39. i navedenu sudsku praksu).

144. Iz članka 10. stavka 2. u vezi s člankom 14. stavkom 1. drugim podstavkom točkom (b) Direktive 2008/48 proizlazi da rok za povlačenje od 14 dana počinje teći od dana sklapanja ugovora o kreditu ako taj ugovor sadržava sve obvezne informacije. Ako bilo koja obvezna informacija potrošaču na taj dan nije na raspolaganju, navedeni rok počinje teći od dana na koji potrošač dobije informacije koje nedostaju.

145. S obzirom na cilj članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, kako je opisan u točki 142. ovog mišljenja, i činjenicu da informacije na koje se u toj odredbi upućuje moraju biti „jasno i sažeto" navedene, mišljenja sam, kao i Komisija, da se mora smatrati da obvezne informacije nisu navedene u smislu te direktive ako su tako nepotpune ili bitno netočne da njihov sadržaj potrošača dovodi u zabludu u pogledu toga koja su njegova prava i obveze na temelju odnosnog ugovora [62]. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi je li to ovdje slučaj.

146. Nije mi uvjerljiv argument koji društvo C. Bank, društvo Volkswagen Bank i njegova podružnica Audi Bank te njemačka vlada pokušavaju izvesti iz činjenice da nacionalno pravo već predviđa sankcije za navođenje netočnih obveznih informacija u ugovoru o kreditu, a prema kojem bi bilo neproporcionalno zahtijevati da rok za povlačenje ne počinje teći u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugim podstavkom točkom (b) Direktive 2008/48. Činjenica da taj rok ne počinje teći izravna je posljedica toga da vjerovnik nije potrošaču pružio obvezne informacije na koje se upućuje u članku 10. stavku 2. te direktive. Budući da ta direktiva predviđa potpuno usklađenje, države članice ne mogu zanemariti ili odbiti primjenu članka 14. stavka 1. Direktive 2008/48. Stoga, podložno uvjetu navedenom u točki 145. ovog mišljenja, taj zahtjev nije moguće smatrati neproporcionalnim.

147. Dodao bih da, protivno navodima tuženih banaka, nema opasnosti od nastanka „trajnog prava za povlačenje". Kako ću objasniti u točki 150. ovog mišljenja, kada stranke u cijelosti izvrše ugovor, pravo na povlačenje predviđeno člankom 14. Direktive 2008/48 prestaje postojati.

148. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na drugo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 odgovori u smislu da članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da rok za povlačenje ne počinje teći dok potrošač ne dobije potpune i bitno točne obvezne informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. te direktive, osim ako njihova netočnost ili nepotpunost nije takva da utječe na potrošačevu mogućnost da ocijeni doseg svojih prava i obveza, što je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi.

3. Četvrto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

149. Sud koji je uputio zahtjev svojim četvrtim pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 [63] pita može li, i pod kojim uvjetima, potrošačevo ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu činiti zlouporabu. Sud od mene traži da se u analizi usredotočim na dva aspekta: kao prvo, mogućnost da se ograničenje ostvarivanja prava na povlačenje opravda potrošačevim postupanjem nakon povlačenja i, kao drugo, može li potrošač pravo na povlačenje ostvariti ako su stranke u cijelosti izvršile ugovor o kreditu [64].

[62] U pogledu tog zadnjeg aspekta valja istaknuti da je Sud u presudi Home Credit Slovakia utvrdio da neke od informacija na koje se upućuje u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 ne mogu, prema svojoj naravi, utjecati na potrošačevu mogućnost da ocijeni doseg svoje obveze. To vrijedi za, primjerice, ime i adresu nadležnog nadzornog tijela iz članka 10. stavka 2. točke (v) te direktive (presuda od 9. studenoga 2016., C-42/15, EU:C:2016:842, t. 72.).

[63] Kako je istaknuto u točki 128. ovog mišljenja, razmatranja izložena u nastavku vrijede i za četvrto pitanje u predmetu C-38/21.

[64] Taj drugi aspekt pitanja relevantan je za predmet C-232/21, u kojem je osoba BQ otplatila cijeli kredit.

150. Kada je riječ o drugom aspektu ovog pitanja, podržavam pristup koji je nezavisni odvjetnik G. Hogan slijedio u svojem mišljenju u predmetu Volkswagen Bank i dr.[65] Nakon što je istaknuo da članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 uspostavlja pravo na *povlačenje*, a ne pravo na *otkaz* te da je izvršenje ugovora prirodan način prestanka ugovornih obveza, zaključio je da tu odredbu treba tumačiti na način da se pravo na povlačenje koje ona predviđa ne može ostvariti nakon što su obje strane potpuno izvršile ugovor o kreditu. Njegov je zaključak potvrđivala uvodna izjava 34. Direktive 2008/48. U njoj je navedeno da ta direktiva uspostavlja pravo na povlačenje prema uvjetima sličnima onima iz Direktive 2002/65, a članak 6. stavak 2. točka (c) potonje direktive propisuje da se njome predviđeno pravo na povlačenje ne primjenjuje na „ugovore koje su obje stranke u potpunosti ispunile na izričit zahtjev potrošača prije nego što je potrošač ostvario svoje pravo odustajanja”. Nezavisni odvjetnik G. Hogan dalje je istaknuo da je svrha obveza informiranja predviđenih u članku 10. Direktive 2008/48 omogućiti potrošačima da budu upoznati s opsegom svojih prava i obveza tijekom izvršavanja ugovora. Te obveze nemaju nikakvu daljnju svrhu nakon što je ugovor potpuno izvršen.

151. Kada je riječ o prvom aspektu, nakon što je istaknuo da Direktiva 2008/48 ne sadržava odredbe kojima se uređuje pitanje potrošačeve zlouporabe prava koja mu se dodjeljuju tom direktivom, Sud je u presudi Volkswagen Bank i dr. potvrdio opće načelo prava Unije prema kojem se pojedinci ne mogu prijevarno ili zlouporabno pozivati na norme tog prava[66]. On je stoga razmatrao je li potrošačevo korištenje prava na povlačenje na temelju članka 14. stavka 1. Direktive 2008/48 bilo ograničeno kao posljedica primjene, u tom slučaju, tog općeg načela prava Unije[67].

152. Provedbu te analize prepuštam Sudu. Članak 14. Direktive 2008/48 izričito dodjeljuje potrošaču pravo na povlačenje iz ugovora o kreditu. To se pravo mora ostvarivati u skladu s pravom Unije, čiji je sastavni dio opća zabrana zlouporabe prava. U tom se pogledu slažem sa stajalištem koje je nezavisni odvjetnik G. Hogan izrazio u svojem mišljenju u predmetu Volkswagen Bank i dr., a prema kojem se u područjima uređenima pravom Unije mogućnost navođenja da neka osoba pravo koje izvodi iz prava Unije ostvaruje s namjerom zlouporabe mora ocjenjivati isključivo u vidu tog načela, a ne u vidu zahtjeva iz nacionalnog prava[68].

153. Sud je u presudi Cussens i dr., u kojoj se osporavalo neizuzimanje prodaje nekretnina od poreza na dodanu vrijednost, presudio da je zabranu zlouporaba, neovisno o nacionalnoj mjeri kojom ju se provodi, moguće izravno primijeniti kako bi se to izuzeće odbilo te da se to ne protivi načelima pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja[69]. Iz te se sudske prakse te iz točke 152. ovog mišljenja može zaključiti da njemački zakonodavac ne mora donijeti novi zakon kako bi ovlastio nacionalne sudove da ograniče ostvarivanje prava na povlačenje kada to može činiti zlouporabu[70].

154. U skladu sa sudskom praksom Suda, za dokazivanje zlouporabe potrebno je, s jedne strane, dokazati ukupnost objektivnih okolnosti iz kojih proizlazi da, unatoč formalnom poštovanju uvjeta predviđenih propisima Unije, nije ostvaren cilj predviđen tim propisima i, s druge strane,

[65] Mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana u spojenim predmetima Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:629, t. 106. do 108.)

[66] Zakonodavstvo Unije nije primjenjivo na radnje izvršene s ciljem prijevarnog ili zlouporabnog ostvarenja pogodnosti predviđenih pravom Unije (presuda od 6. veljače 2018., Altun i dr., C-359/16, EU:C:2018:63, t. 49. i navedena sudska praksa).

[67] Presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 and C-187/20, EU:C:2021:736, t. 120. i 121.)

[68] Mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana u spojenim predmetima Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:629, t. 112.)

[69] Presuda od 22. studenoga 2017., Cussens i dr. (C-251/16, EU:C:2017:881, t. 44.)

[70] Vidjeti, u tom pogledu, pitanje 4.(b) suda koji je uputio zahtjev.

dokazati subjektivni element koji se ogleda u namjeri da se ostvari pogodnost koja proizlazi iz propisa Unije umjetnim stvaranjem uvjeta potrebnih za njezino ostvarenje[71]. Iako Sud, kada odlučuje o prethodnom pitanju, može, ako je to potrebno, dati nacionalnom sudu pojašnjenja koja ga usmjeravaju u primjeni tumačenja koje mu pruža, uvijek je na nacionalnom sudu da provjeri, uzimajući u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, jesu li elementi koji čine zloporabu prisutni u postupku koji se pred njim vodi[72].

155. Sud je u presudi Volkswagen Bank i dr. razmatrao samo objektivni element, utvrdivši da ako trgovac potrošaču nije dostavio informacije iz članka 10. Direktive 2008/48, a potonji se odluči povući iz ugovora o kreditu nakon isteka roka od četrnaest dana nakon sklapanja tog ugovora, taj trgovac ne može navedenom potrošaču prigovoriti da je zlouporabio svoje pravo na povlačenje čak i ako je vrijeme koje je proteklo između sklapanja tog ugovora i povlačenja potrošača znatno. Sud je taj zaključak donio nakon što je utvrdio da je cilj članka 14. Direktive 2008/48 omogućiti potrošaču izbor ugovora koji najbolje odgovara njegovim potrebama. Potrošač se stoga može povući iz ugovora za koji se utvrdi, nakon što je sklopljen i u roku za razmišljanje, da ne odgovara potrebama tog potrošača. Osim toga, cilj je članka 14. stavka 1. druge rečenice točke (b) Direktive 2008/48 osigurati da potrošač dobije sve potrebne informacije kako bi ocijenio opseg svoje ugovorne obveze i kazniti trgovca koji mu ne dostavi te informacije[73].

156. Slažem se sa stajalištima koje su tužene banke u glavnom postupku i njemačka vlada izrazile, a prema kojima Sud tim utvrđenjem nije isključio mogućnost da, u specifičnom slučaju obilježenom specifičnim okolnostima koje se ne sastoje samo od pukog proteka vremena, potrošačevo korištenje prava na povlačenje čini zlouporabu[74]. Konkretnije, smatram da je iz potrošačeva postupanja nakon sklapanja ugovora načelno moguće zaključiti da je zlouporabno ostvario pravo predviđeno člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48. Budući da nacionalni sudovi pri utvrđivanju postojanja zlouporabe prava moraju uzeti u obzir sve relevantne činjenice i okolnosti, to znači da u obzir moraju uzeti i činjenice nastale nakon povlačenja iz ugovora[75].

157. Potrošačevo postupanje nakon povlačenja iz ugovora može upućivati na to da ciljevi članka 14. Direktive 2008/48, kako su izloženi u točki 155. ovog mišljenja, nisu ostvareni ili, drugim riječima, da se ishod korištenja prava na povlačenje kosi s tim ciljevima. Uzimanje tog postupanja u obzir usto omogućuje donošenje zaključaka u pogledu postojanja subjektivnog elementa i, konkretnije, da se utvrdi da je potrošač svoje pravo na povlačenje upotrijebio isključivo kako bi umjetno stekao gospodarsku pogodnost koja nije predviđena pravom Unije.

158. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 protumači na način da se njime predviđeno pravo na povlačenje ne može više ostvariti nakon što su stranke ugovora o kreditu u cijelosti izvršile taj ugovor. Ta odredba ne sprječava nacionalne sudove da, u specifičnom slučaju obilježenom specifičnim okolnostima koje se ne sastoje samo od pukog proteka vremena, razmatraju čini li potrošačevo korištenje prava na povlačenje zlouporabu. Nacionalni sud pri utvrđivanju postojanja takve zlouporabe mora uzeti u obzir sve relevantne činjenice i okolnosti, uključujući, prema potrebi, događaje koji su nastupili nakon tog povlačenja.

71 Presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 122. i navedena sudska praksa)

72 Presuda od 14. travnja 2016., Cervati i Malvi (C-131/14, EU:C:2016:255, t. 35. i navedena sudska praksa)

73 Presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 123. do 126.)

74 Komisija usto ističe da se potrošača iznimno može spriječiti u ostvarivanju prava na povlačenje ako i objektivne i subjektivne okolnosti upućuju na to da je počinio zlouporabu, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni.

75 Vidjeti, u tom pogledu, presudu od 13. ožujka 2014., SICES i dr. (C-155/13, EU:C:2014:145, t. 34.).

4. Peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

159. Sud koji je uputio zahtjev svojim petim pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 pita protive li se članku 14. stavku 1. Direktive 2008/48 nacionalna pravila koja predviđaju da, ako je ugovor o kreditu iz kojeg se potrošač povukao povezan s kupoprodajnim ugovorom, taj potrošač može povrat kreditnih obroka zahtijevati tek nakon što vjerovniku vrati kupljeni predmet ili dostavi dokaz da ga je vratio. Sud koji je uputio zahtjev usto dvoji u pogledu usklađenosti s pravom Unije zaključaka koje je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u kontekstu građanskog postupka izveo iz te obveze prethodnog povrata robe.

160. Kako Komisija pravilno ističe, Direktiva 2008/48 ne sadržava niti jednu odredbu koja se odnosi na posljedice koje povlačenje iz ugovora o kreditu ima za kupoprodajni ugovor povezan s tim ugovorom [76].

161. Slažem se sa stajalištem njemačke vlade i Komisije da je, u tim okolnostima, na državama članicama da u svojim nacionalnim pravima odrede te posljedice. Taj pristup potvrđuje uvodna izjava 35. Direktive 2008/48, s obzirom na to da se u njoj navodi da ta direktiva, kada se potrošač povuče iz ugovora o kreditu u vezi s kojim je primio robu, „ne bi trebala dovoditi u pitanje bilo koje propise predmetnih država članica o vraćanju robe ili srodnim pitanjima” [77].

162. U ovim predmetima iz pisanih očitovanja njemačke vlade proizlazi da se nacionalna pravila o kojima je riječ temelje na članku 13. stavku 3. Direktive 2011/83. Taj pristup nije sam po sebi problematičan, pod uvjetom da ta pravila nisu manje povoljna od onih kojima se uređuju slične unutarnje situacije (načelo ekvivalentnosti) te da u praksi ne onemogućuju ili pretjerano otežavaju izvršavanje prava dodijeljenih pravnim poretkom Unije (načelo djelotvornosti) [78].

163. Sud koji je uputio zahtjev ne traži od Suda da mu pomogne pri odlučivanju o tome jesu li nacionalna pravila o kojima je riječ u skladu s načelom ekvivalentnosti niti Sud raspolaže elementima koji bi izazvali sumnju u usklađenost tih pravila s navedenim načelom.

164. Što se tiče načela djelotvornosti, nisam uvjeren, s obzirom na informacije kojima Sud raspolaže te podložno provjerama koje bi sud koji je uputio zahtjev mogao provesti, da obveza prethodnog povrata robe može potrošaču u praksi onemogućiti ili pretjerano otežati ostvarivanje prava na povlačenje predviđeno člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48. Zabrinutost koju sud koji je uputio zahtjev izražava u bitnome se temelji na pretpostavci da će vjerovnik osporavati valjanost povlačenja te da potrošač mora pokrenuti sudski spor kako bi ostvario povrat mjesečnih obroka koji su već plaćeni. Ako u okviru tog spora proiziđe da prethodni povrat vozila nije bio opravdan, potrošač bi morao pokušati vratiti vozilo, izlažući se pritom riziku od dodatnog parničenja. Ako se utvrdi da je prethodni povrat bio opravdan, potrošač mora povrat novca potraživati bez mogućnosti da zadrži vozilo. Sud koji je uputio zahtjev ističe i činjenicu da su motorna vozila često nužna za obavljanje profesionalnih djelatnosti te da vezuju značajne količine kapitala. Potrošače će obveza da motorna vozila vrate vjerovnicima ne znajući je li povlačenje iz ugovora valjano te stoga kada će dobiti povrat plaćenih obroka koji će im omogućiti kupnju zamjenskih vozila obeshrabriti od ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora.

[76] Takav ugovor o kreditu čini „povezani ugovor o kreditu” kada su ispunjeni uvjeti iz članka 3. točke (n) Direktive 2008/48.

[77] Vidjeti također mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana u spojenim predmetima Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:629, t. 126. do 128.).

[78] Vidjeti, u tom pogledu, presudu od 16. srpnja 2020., Caixabank i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 i C-259/19, EU:C:2020:578, t. 83.).

165. Razna razmatranja koja sud koji je uputio zahtjev iznosi čine se špekulativnima. Ona nisu dostatna osnova za donošenje zaključka da obveza prethodnog povrata robe stvara znatnu prepreku koja će potrošače vjerojatno obeshrabriti od ostvarivanja prava na povlačenje. Kako su tužene banke i njemačka vlada objasnile i u svojim pisanim očitovanjima i na raspravi, poprilično je uobičajeno da potrošač, nakon što ostvari svoje pravo na povlačenje, ne vrati vozilo, već ga nastavi koristiti, a da vjerovniku ne nadoknadi vrijednost koju vozilo izgubi tijekom tog razdoblja.

166. Na zaključak da u ovim predmetima nije povrijeđeno načelo djelotvornosti posebno me navodi činjenica da članak 13. stavak 3. Direktive 2011/83 predviđa da se trgovac, ako se potrošač povuče iz kupoprodajnog ugovora obuhvaćenog tom direktivom, može suzdržati od povrata novca dok ne primi vraćenu robu ili dok potrošač ne dostavi dokaz da je robu vratio.

167. Na drugi dio petog pitanja treba, prema mojemu mišljenju, odgovoriti jednako kao na prvi dio tog pitanja. Kako je njemačka vlada objasnila u svojim pisanim očitovanjima, primjena članka 322. stavka 2. BGB-a po analogiji od strane Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) puka je postupovna posljedica obveze prethodnog povrata robe.

168. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 odgovori u smislu da članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da mu se ne protive nacionalna pravila prema kojima potrošač koji se povukao iz ugovora o kreditu, povezanog s kupoprodajnim ugovorom, nema pravo na povrat plaćenih kreditnih obroka dok vjerovniku ne vrati kupljeni predmet ili dostavi dokaz da mu ga je vratio, a tužbu za povrat tih obroka koju potrošač podnese nakon što je vratio kupljeni predmet treba odbiti kao neosnovanu ako vjerovnik nije došao u zakašnjenje uslijed nepreuzimanja tog predmeta.

VI. Zaključak

169. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem da Sud na pitanja koja je uputio Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu, Njemačka) odgovori na sljedeći način:

1. Ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži, koji traju približno dvije do tri godine, a koji se sklapaju upotrebom obrasca koji isključuje pravo na redovan raskid ugovora, u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom potrošača ne obvezuje da kupi predmet ugovora te se smatra da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik te na temelju kojih potrošač mora sam sveobuhvatno osigurati vozilo, utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu (osobito protiv trgovca od kojeg je kupio vozilo i proizvođača vozila) te usto snositi rizike od gubitka, štete ili drugih problema, ulaze u područje primjene Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća. Oni ne čine ni ugovore o kreditu u smislu članka 3. točke (c) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ ni ugovore o financijskim uslugama u smislu članka 2. točke 12. Direktive 2011/83 i članka 2. točke (b) Direktive 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o trgovanju na daljinu financijskim uslugama koje su namijenjene potrošačima i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i 98/27/EZ.

2. Članak 2. točku 9. Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da poslovne prostorije osobe koja djeluje u ime ili za račun trgovca kako je definiran u članku 2. točki 2. te direktive treba smatrati „poslovnim prostorijama” tog trgovca. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti slučaja te u skladu s nacionalnim pravom, je li posrednik u ime ili za račun trgovca djelovao za potrebe pregovora o ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži ili za potrebe njegova sklapanja.

3. Članak 16. točku (l) Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da se u njemu predviđeno izuzeće ne primjenjuje na ugovore o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži.

4. Članak 2. točku 7. Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da ugovor nije moguće smatrati ugovorom na daljinu ako osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca o tom ugovoru s potrošačem pregovara u njegovoj fizičkoj prisutnosti. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti slučaja te u skladu s nacionalnim pravom, je li posrednik djelovao u ime ili za račun trgovca za potrebe pregovora o ugovoru o leasingu koji se temelji na kilometraži.

5. Članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48, u vezi s člankom 14. stavkom 1. te direktive, treba tumačiti na način da mu se protive nacionalna pravila, kao što su ona o kojima je riječ u navedenim predmetima, koja predviđaju pretpostavku zakonitosti prema kojoj odredba ugovora o kreditu koja odgovara zakonskom obrascu zadovoljava nacionalne zakonske zahtjeve u pogledu informiranja o pravu na povlačenje iz ugovora unatoč tomu što ne zadovoljava zahtjeve iz članka 10. stavka 2. točke (p) te direktive. Pravo Unije ne može kao takvo nacionalnom sudu koji odlučuje o sporu između privatnih subjekata nametnuti obvezu da takva nacionalna pravila proglasi neprimjenjivima, čak i ako se protive članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48, ne dovodeći u pitanje pravo stranke koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije da zahtijeva naknadu pretrpljene štete.

6. Članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da rok za povlačenje ne počinje teći dok potrošač ne dobije potpune i bitno točne obvezne informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. te direktive, osim ako njihova netočnost ili nepotpunost nije takva da utječe na potrošačevu mogućnost da ocijeni doseg svojih prava i obveza, što je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi.

7. Članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se njime predviđeno pravo na povlačenje ne može više ostvariti nakon što su stranke ugovora o kreditu u cijelosti izvršile taj ugovor. Ta odredba ne sprječava nacionalne sudove da, u specifičnom slučaju obilježenom specifičnim okolnostima koje se ne sastoje samo od pukog proteka vremena, razmatraju čini li potrošačevo korištenje prava na povlačenje zlouporabu. Nacionalni sud pri utvrđivanju postojanja takve zlouporabe mora uzeti u obzir sve relevantne činjenice i okolnosti, uključujući, prema potrebi, događaje koji su nastupili nakon tog povlačenja.

8. Članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da mu se ne protive nacionalna pravila prema kojima potrošač koji se povukao iz ugovora o kreditu, povezanog s kupoprodajnim ugovorom, nema pravo na povrat plaćenih kreditnih obroka dok vjerovniku ne vrati kupljeni predmet ili dostavi dokaz da mu ga je vratio te tužbu za povrat tih obroka koju potrošač podnese nakon što je vratio kupljeni predmet treba odbiti kao neosnovanu ako vjerovnik nije došao u zakašnjenje uslijed nepreuzimanja tog predmeta.